Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 270 (14290) | 1973 оной ноябриин 17, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ШИИДХЭХЫ ЖЭЛЭЙ ҺҮҮЛШЫН ҺАРАНУУДТА—ЭРШЭТЭ АЖАЛ

УЛААН ТУГТА ХҮРТЭБЭД

...лгын ой модоной ажахын хүдэлмэришэд ажалдаа ...салга ехэтэйгээр хандана. Ой модо зүбөөр харуу... Ургамал модо олоор тарина. Энэ ажахын участок ... түймэр носожо, гай тодхор үзүүлхын ушар тохёол... болинхой. Эдэнэр юһэн һарынгаа даабариһаа га... 156 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ худалда... байна. Модо харууһалха, тариха хүдэлмэри 10 про... ...эр үлүүлэн дүүргэгдөө.

...туйлалтануудыень РСФСР-эй Ой модоной ажахын ...стерство, профсоюзай ЦК үндэрөөр сэгнэжэ, дам... ...ын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюул... Энэ түрүү коллектив юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи ...хэхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэ... ...зорилго урдаа табяад бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа ...

***

ЭРХИМЛЭЖЭ ЯБАҺААР

...данай леспромхозой ...ктив байгша оной ... эдэбхи үүсхэлтэ... ажаллажа байна. Шэ... ...л арга, онһон техни... ...гэнөөр хэрэглэдэг бо... Леспромхозой коллек... модо бэлэдхэхэ томод... ...он бригаданууды эм... ...жэ эхилээ. Долоон хүн... ...үридэһэн бригаданууд ...н соогоо 120—130 ку... ...р модо бэлэдхэдэг бо... Леспромхозой модошод ... түхэлэй хүсэ ехэтэй ...рнуудаар модо таллуу... ...эрэжэ, халаан бүриин... ...бари үлүүлэн дүүргэ...

... леспромхозой коллек... ...тябрь һарын даабари-һаа гадуур 6 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, «Забайкаллес» комбинат соогоо эрхимлэбэ. Продукци худалдаха даабари 3 процентээр үлүүлэн дүүргэгдэбэ. «Забайкаллес» комбинат, профсоюзай обком Худанай леспромхозой коллективэй ажалайнь туйлалтануудые үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулха гэһэн шиидхэбэри гаргаба.

Шулуутайн, Горхоной, Байгалай болон Хандагатайн леспромхозуудай коллективүүдэй хэжэ байһан ажал хүдэлмэри һайшаагдаһан байна.

Н. ТЮРНЕВ

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР

Анна Алексеевна Казакова арбан табадахи жэлээ Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада хүдэлнэ. Дүршэл шадабаритай ажалша бэрхэ энэ хүдэлмэришэн халаан бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг юм. Һайн шанартай продукци ехээр гаргажа байһанайнгаа түлөө коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн.

Анна Алексеевна Казакова халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябаһаар. Энэ түрүү хүдэлмэришэн байгша оной ноябриин 1-дэ юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлэй даабари дүүргэһэн тухайгаа баяр баясхалантайгаар мэдүүлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нарин сэмбын фабрикын эрхим хүдэлмэришэн А. А. Казакова.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ҺААШАНХИ ЗОРИЛГО

...интын адууһа мал дү... байрада байлгагдадаг ...һоор һара хахад боло... Малшадай эгээл харюу... ...татай ажалай нэгэн — ...лэлгэ хаа хаанагүй түр... түлэбтөө оронхой. Үбэл... ...эдөө эртэнһээ һайн бэ... ...лтэйгээр орожо шада... малшадай ажал хэрэ ... урагшатай һайн байдал ... ааб даа. Тиимэһээ ...ан бүхэн хашаа хорёо... ...эльбэн заһаха, малда ...лгэдхэхээр хараалагда... үбһэ тэжээлээ эртэнһээ ...до оруулха гэжэ орол... ...ь буруу бэшэ.

Шэбэртын һүнэй фермын ...лшад габшагай ажалаа... ажахы соогоо мэдээжэ ...һоор үнинэй юм. Энэ ...лша бүхэриг коллектив ... һарануудта ехэ һүнэй ... дэлгэрһэн социалис ...сөөндэ оролсоод, дээ... ...үүлэгдэһэн уялгануудыс ...ан абаһан юм. Ажалша ... хүнүүд хэзээшье хэлэ... үгэдөө хүрэдэг гэжэ ...зон хэлсэдэг. Тобшохо... ... эндэхи һаалишадай ...һан амжалта тухай ...хоор.

...үсэбтэ табан жэлэй ...дхэхы гурбадахи жэлдэ ...бэртын һаалиин фермэ ...0 центнер һү худалдаха ...тэй байбал, эдэ нүхэд... хараалһанаа бүри сен... һарын тэнгээр дүүргэ... юм. Эндэхи һаалишад ... байгаа арга боломжоёо ...эд хэрэглэжэ, түсэбһөө ...уур 400 центнер һү гү... ... тушааха социалис ...а баталан абаһан ту... ...аа хамта хүдэлдэг һаа... ...тдаа бүри эртэ хабар ...лһэн байна. Үнгэрэгшэ һарын 30-да һаалишад абаһан социалис уялгаяа сум дүүргэжэ шадаа. Үлэгшэ үедэ эндэхид үшөө 1000 центнер һү һаажа абахаар хараална.

Ажалаа жэншэдгүй һайн мэдэхэ хүнүүд эндэ олон. Ажахы соогоо түрүү зэргэдэ ябадаг һаалишад Мария Конечных, Дулма Гармаева, Любовь Плотникова гэгшэд һү һааха жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргээд, ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллана. Һаалишан хүбүүн Мунко Цыбиков оролдосотой ажалаараа хамта хүдэлдэг нүхэд соохоо онсо шалгаржа, социалис мүрысөөндэ илажа гарагшадай тоодо батаар ороһон дүй дүршэлтэй малшадай нэгэн гэжэ нютагтаа алдаршадаг болоһоор үнинэй.

Тус фермые Буряадай республикын габьяата зоотехник, хоёр орденой кавалер Анна Григорьевна Сахарова арба гаран жэлэй туршада хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэрнай даажа байһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандадаг, һаалишадайнгаа дунда ойлгуулмжын хүдэлмэри эмхи гуримтайгаар ябуулдаг юм. Ушар иимэһээ тус коллектив жэлһээ жэлдэ һайн үрэ дүн туйлана гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Шэбэртын һаалишад үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө 1600-һаа доошо бэшэ килограмм һү һаажа абаха тухайгаа аймагайнгаа малшадта мэдүүлһэн байна. Тэдэнэрэй гаргаһан үүсхэлые ажахын бусад фермэнүүд һайшаан, дэмжэһэн юм. Дабаатын, Мотнягай,

Яруунын һаалишадай үүсхэл дэмжэнэбди

Ново-Сретенскын һүнэй фермын коллективүүд энэ хугасаада мүн тэды шэнээн һү һаажа абаха байна.

«Победа» колхоздо һү һаалиин хоёр фермэ бии. Эндэхи һаалишад үнеэдые дулаан байрада байлгажа, эдеэлүүлхэ хаһада тус бүриһөөнь 1800 килограмм һү һаажа абаха социалис уялга баталан абаад, хэлэһэндээ хүрэхын тула үдэр бүри оролдосотойгоор хүдэлмэрилнэ. Мүн Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой һү һаалиин дүрбэн фермын коллектив Шэбэртын малшадай гаргаһан үүсхэлые һайшаан дэмжээд, энэ хугасаада үнеэн бүриһөө 1700 килограмм һү һаажа абахаар шиидэнхэй.

Малшадай шанга шалгалта — үбэлжэлгые эрхим һайнаар үнгэргэжэ, энэ хугасаада үнеэн бүриһөө 1600 килограмм һаажа абаха гэһэн -уряа Яруунын малшад республика дотороо гарган хай. Тэндэхи малшадай уряае аймагаймнай малшад хаа хаанагүй һайшаан дэмжээд, фермэ бүхэн эртэ намар байхада абаһан социалис уялгануудаа шэнжэлбэ.

Үбэлжэлгээ эмхи гуримтайгаар үнгэргэжэ, һү һаалияа дээшэлүүлжэ, хараалһан түсэб даабариин амжалтатайгаар дүүргэлтэдэ аймагаймнай һаалишад оролдохол байха.

В. БОРИСОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Бэшүүрэй аймаг.

Табан жэлэйнгээ даабари дүүргэбэд

Улаан-Үдын химлесхозой коллектив модоной дабирхай ехээр суглуулжа, арадай ажахын хэрэглэмжые хүсэдөөр хангаха гэһэн хүсэл зорилготойгоор ажаллажа байнал. Олохон коллективүүд һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Бэшүүрэй үйлэдбэриин участогай Амгалантын пуньтып хүдэлмэришэд дабирхай суглуулха һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр байгша он соо 34 тонно дабирхай суглуулха даабаряа алар 80 тоннодо хүргэбэ.

Дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд эндэ олон юм. А. П. Москвитин, Г. И. Перелыгин, А. Х. Шамаев гэгшэд байгша оной сентябрь һара соо юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабари дүүргэбэ. Анвар Халалович Шамаев юһэдэхи табан жэл соо 20 тонно дабирхай суглуулха даабаряа 29 тоннодо хүргөөд байна. Энэ түрүү коллектив юһэдэхи табан жэлэй дүүрэтэр үшөө ехэ дабирхай суглуулха зорилго урдаа табина.

Г. БАРАННИКОВ,
Улаан-Үдын химлесхозой директор.

ЕХЭ ПРОДУКЦИ ХУДАЛДАГДАБА

Манай «Буржелезобетон» нэгэдэлэй коллектив юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаад, жэлэй эхинһээ эршэмтэй шангаар хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Филиалнуудай, цехүүдэй, мастерска участогуудай коллективүүд дундаа мүрысэжэ ороо һэн. Байгша оной гурбадахи кварталай дүн гаргаад үзэхэдэ, манай нэгэдэлэй коллектив яһала һайнаар хүдэлжэ гараа гээд онсо тэмдэглэмээр. Продукци худалдаха даабари 2,5 процентээр үлүүлэн дүүргэгдөө. Үнгэрһэн жэлэй гурбадахи кварталай дүнтэй сасуулхада, продукци худалдалга 5,6 процентээр дээшэлээ. Үйлэдбэридэ 28 мянган түхэригэй олзо оруулагдаһан байна.

Э. П. Яцерай хүтэлбэрилдэг 3-дахи филиалай коллектив түсэбһөө гадуур 96 мянган түхэригэй продукци худалдажа, социалис мүрысөөндэ эрхимлэбэ. 4-дэхи филиалай хүдэлмэришэд түсэбһөө гадуур 42 мянган түхэригэй продукци худалдажа, муу бэшэ амжалта туйлаа.

«Главвостоксибстройн» коллеги, профсоюзай обком манай «Буржелезобетон» нэгэдэлэй коллективэй ажалай туйлалтануудые үндэрөөр сэгнэжэ, Главкын зүгһөө гурбадахи шан барюулха гэһэн шиидхэбэри гаргаа.

В. КУДРЯШОВА,
«Буржелезобетон» нэгэдэлэй салин хүлһэнэй таһагай начальник.

ТҮРҮҮШЫН ДАБААН

...ухы малшадай хаба... ...алые шалгаха шангахан ...алта — малай үбэлжэл... ...түлэг эхилээд байна. ...эй һарануудта үхэр ма... байжа эдеэлхэ хаһа соо ... тэжээлэй элбэг байһан ... тэдэнһээ ашаг шэмэ ...р абахын түлөө тэмсэхэ ...ай ерэбэ.

...эсгэн манай Яруунын ...агай колхоз, совхозуудай ...лшад өөһэдынгөө арга ...ожые хаража үзөөд, ...лжэлгын үедэ бүхыдөө ...мянган центнер һү һаа... ...рэнэй 62 мянган цент... ...ень гүрэндэ худалдаха ... гү, али нёдондонойхи... 11 мянган центнерээр ... һү Эхэ орондоо үгэхын ... мүрысэхэ гэжэ шии... ... Энэ социалис уялгада ...ай совхозой һаалишад, ...ад баһал гараа табил... ...һэн.

...жэшээнь, манай совхозой ...дахи отделениин һаа... ... фермэ (даагшань Г. Б. ...рханов) үбэлжэлгын үедэ юһэн һара соо үнеэн бүриһөө 2.000 килограмм һү һааха социалис уялга абаһан байна. Тиихэдэ бүхы совхозоороо энэ үе соо үнеэн бүриһөө 1600 килограммһаа бага бэшэ һү һаахын түлөө тэмсэхэ зорилготойбди.

Үбэлжэлгын эхилһэн түрүүшын үдэрһөө совхозой бүхы фермэнүүд һү ехээр һаахын түлөө шармайн оролдоно. Илангаяа нэгэдэхи, гурбадахи отделениинүүдэй фермэнүүд (даагшадынь Г. Мухарханов, Д. Доржиев, В. Классин) һү ехээр һаана. Эдэнэр үнеэн бүриһөө үдэрэй 9—10 килограмм һү һаадаг. Мүнөө бүхы үнеэдынь гүйсэд дүүрэн рационоор үбһэ, силос, талха таряанай зүйл, һолоомо, зелёнко эдинэ. Талха таряанай зүйл заатагүй буйлуулагдажа үгтэдэг. Фермэ бүхэндэ тэжээл буйлуулха цех хүдэлнэ.

Эдэ бүгэдын ашаар совхоз гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, ноябриин 24-дэ дүүргэхэ аргатай болонхой. Мүнөө жэлэй эхинһээ хойшо бэлэдхэлэй пунктда хамта 28 мянган центнер һүн оруулагдаба. Жэлэй дүүрэтэр, түсэбһөө гадуур үшөө 1000 гаран центнер һү худалдаха зорилготойбди. Тиигэжэ түрүүшын дабаа амжалтатайгаар гаталаад, байгша оной дүрбэдэхи кварталда, ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө һаалишад, малшаднай тэмсэнэ.

Манай эрхим түрүү һаалишад Хандама Эрдынеева, Надежда Монтоева, Мыдыгма Батомункуева болон бусад жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2700—2900 килограмм һү һаажа, урид абаһан социалис уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэбэ.

М. ЦЫБДЕНОВ,
Яруунын совхозой главна зоотехник.

Нүхэр Л. И. Брежнев Украинын партийна, гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаба

КИЕВ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Украинын КП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдтэй, гэшүүндэ кандидадуудтай, УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй гэшүүдтэй ноябриин 15-да уулзаба.

Ороной экономико хүгжөөлгэтэй, совет арадай ажана байдал һайжаруулгатай холбоотой зорилгонуудые шиидхэхэ талаар партийна, совет, ажахын зургаануудай ажал ябуулгын зарим асуудалнуудта уулзалга зорюулагдаа.

Гвинейн республикын партийно-правительственна делегаци ерэбэ

Гвинейн Демократическа партиин ЦК-гай Национальна политбюрогой гэшүүн, Премьер-Министр Лансана Беавоги түрүүтэй Гвинейн Республикын партийно-правительственна делегаци хани ёһоной албанай хэрэгээр ноябриин 15-да Москва ерээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев ба бусад тусхай тушаалтад Гвинейн Республикын, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ делегациие утаһан байна.

Ниидэлгын талмай дээрэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаа. Гвинейн Республикын, СССР-эй Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

Л. Беавоги, А. Н. Косыгин совет сэрэгшэдэй урдуур ябажа мэндэшэлээ.

Гвинейн Республикын правительствын толгойлогшые ниислэлэй ажалшад халуунаар амаршалаа.

Аэродром дээрэһээ хүндэтэ айлшан тэрээндэ зорюулагдаһан байра тээшэ шэглэн ошобо. Автомашинануудай ябаһан үйлсэнүүд Гвинейн Республикын ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар, «Айлшалан буугыт, хүндэтэ гвиней ханинар!», «Совет-гвинейн хани барисаан мандаха болтогой!» гэһэн үгэнүүд аржылдаа.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

КИЕВ. (ТАСС). Нүхэр Иосип Броз Титын Эхэ орондоо бусахаяа мордохынь урда тээ ноябриин 15-да КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев, СФРЮ-гэй Президент, Югославиин Коммунистнуудай Союзай Түрүүлэгшэ нүхэр Иосип Броз Тито Мариинска ордон соо уулзажа хөөрэлдэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежневэй, нүхэр Иосип Броз Титын хоорондо хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

КПСС-эй Центральна Комитедэй уряалаар хани ёһоной хөөрэлдөөнүүдые хэхэеэ Советскэ Союзда ерэһэн СФРЮ-гэй Президент, Югославиин Коммунистнуудай Союзай Түрүүлэгшэ Иосип Броз Тито Йованка Броз һамгантаяа Эхэ орондоо бусахаяа ноябриин 15-да Киевһээ мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев болон бусад тусхай тушаалтад СФРЮ-гэй, СССР-эй, УССР-эй гүрэнэй тугуудай надхуулагдаһан Киевэй Борисполььско аэропорт дээрэ нүхэр Иосип Броз Титые үдэшөө.

Ниидэлгын талмай дээрэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаа, СФРЮ-гэй ба СССР-эй Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэһэн байна.

Нүхэд Иосип Броз Тито, Л. И. Брежнев, В. В. Щербицкий хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа, сэрэгшэдтэй мэндэшэлэлдэбэ.

Хотын ажалшадай түлөөлэгшэд аэродром дээрэ нүхэд Л. И. Брежневые, Иосип Броз Титые халуунаар амаршалаа.

Автомашинануудай ябаһан Киевэй үйлсэнүүдтэ, талмайнуудта СФРЮ-гэй, СССР-эй, УССР-эй гүрэнэй тугууд надхуулан намилзуулагдаһан байгаа. Киевэй хэдэн зуугаад мянган хүн газаашаа гаража, нүхэд Л. И. Брежневые, Иосип Броз Титые халуунаар амаршалба.

(ТАСС).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВА ОШОХОЁО МОРДОБО

СФРЮ-гэй Президент, СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ Иосип Броз Титын Советскэ Союзда ерэһэнтэй дашарамдуулан, Украинын ниислэл хото ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Москва ошохоёо ноябриин 15-да Киевһээ мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ СФРЮ-дэ байдаг элшэн сайд В. И. Степаков нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта Москва ошохоёо мордолсоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, УССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. С. Грушецкий, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Ляшко, Украинын Компартиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, УССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд, республикын министерствэнүүдэй ба албан зургаануудай, Киевэй болон областиин партийна совет эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд вокзал дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые үдэшэбэ.

Киевэй олон мянгаад хүнүүд үйлсэнүүдтэ, талмайнуудта гаража, Леонид Ильич Брежневые хани халуунаар үдэшэһэн байна.

(ТАСС).

СОВЕТ-ГВИНЕЙН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай, ДПГ-гэй ЦК-гай Национальна политбюрогой гэшүүн, Гвинейн Республикын Премьер-министр Л. Беавогиин хоорондо хөөрэлдөөнүүд ноябриин 15-да Кремль соо эхилбэ.

Совет талаһаа—КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев ба бусад тусхай тушаалтад;

Гвинейн талаһаа ДПГ-гэй ЦК-гай Национальна политбюрогой гэшүүн, социальна хэрэгүүдэй министр Н. Фамара Кейта, ДПГ-эй ЦК-гай Национальна политбюрогой гэшүүн, һуралсалай ба соёлой министр Мамади Кейта ба бусад тусхай тушаалтад хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаа.

Советскэ Союзай, Гвинейн Республикын хоорондохи али бүхы харилсаа саашадань үргэдхэн хүгжөөхэ, КПСС-эй ба ДПГ-гэй хоорондохи харилсаа хүгжөөн бэхижүүлхэ асуудалнуудые, мүн хоёр талые һонирхуулһан уласхоорондын зарим шухала асуудалнуудые хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэлһэн байна.

Совет-гвинейн хөөрэлдөөнүүд үдэһөө хойшо үргэлжэлүүлэгдээ.

(ТАСС).

Гвинейн Республикын партийно-правительственна делегациин хүндэлэлдэ

Гвинейн Демократическа партиин ЦК-гай Национальна политбюрогой гэшүүн, Премьер-Министр Лансана Беавоги түрүүтэй Гвинейн Республикын партийно-правительствын делегациин хүндэлэлдэ КПСС-эй Центральна Комитет, Совет правительство ноябриин 15-да Кремлиин Ехэ ордон соо сайлалга эмхидхэбэ.

Гвинейн Республикын партийно-правительсвенна делегаци сайлалгада хабаадаа.

Совет талаһаа — нүхэд А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Б. Н. Пономарев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, В. Н. Дымшиц, В. А. Кириллин, М. А. Лесечко, И. Т. Новиков, Л. В. Смирнов, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр ба бусад тусхай тушаалтад сайлалга дээрэ байлсаба.

Сайлалгын үедэ А. Н. Косыгин, Лансана Беавоги үгэ хэлээ.

А. Н. Косыгинай, Лансана Беавогиин хэлэһэн үгэнүүд альга ташалгаар угтагдаа.

(ТАСС).

СОВЕТ-ЮГОСЛАВ ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

КПСС-эй ЦК-гай уряаһаар Советскэ Союзда 1973 оной ноябриин 12-һоо 15 болотор Югославиин Социалис Федеративна Республикын Президент, Югославиин Коммунистнуудай Союзай Түрүүлэгшэ Иосип Броз Тито хани ёһоор айлшалаа. Энэ айлшалгын үедэ Киевтэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев И. Броз Титэтэй хөөрэлдөө хээ. Хани ёһоной оршон байдалда, бэе бэеэ ойлголсолгын, этигэлсэлгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөндэ иимэ хүнүүд хабаадаа гэбэл:

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ СФРЮ-дэ байдаг элшэн сайд В. И. Степаков;

Югославиин талаһаа — СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой секретарь С. Доланц, союзна гүйсэдхэхэ вечэй түрүүлэгшын орлогшо, СФРЮ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар союзна секретарь М. Минич, Сербиин СК-гай ЦК-гай Түрүүлэгшэ Т. Влашкалич, СФРЮ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. Пешич, СФРЮ-гэй Президентын кабинедэй начальник А. Шокорац, СКЮ-гэй Президиумэй уласхоорондын харилсаануудай ба холбоо барисаанай таһагые даагша В. Обрадович, СФРЮ-гэй Президентын гадаадын политическэ асуудалаар советник М. Меловски, СФРЮ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар союзна секретариадай управлениин начальник Т. Липковский.

Л. И. Брежнев ба И. Броз Тито социалис ба коммунис байгуулалтын ябаса тухай бэе бэедээ мэдээсэл үгөө, КПСС-эй ба СКЮ-гэй хоорондо, СССР ба СФРЮ-гэй хоорондо хани харилсаа хүгжөөхэ тухай ба совет-югослав харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ тухай һаналаа андалдаа, тэрэшэлэн уласхоорондын шухала асуудалнуудые, мүн дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Политическэ, экономическа, научно-техническэ болон соёл культурын талаар совет-югослав хани харилсаанай амжалтатайгаар хүгжэжэ байһанда ханангин байһанаа, мүн урдань хамтаараа абаһан документ дотор баталагдаһан дүримүүдые дүүргэхэ талаар хоёр талын зүгһөө гаргаһан горитойхон хүсэл оролдолгонууд тэмдэглэгдээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Югославиин Коммунистнуудай Союзай хоорондохи хани харилсаанай үрэ дүнгүүдые үндэрөөр сэгнээ. Совет-югослав харилсаанда туйлагдаһан хэмжээн саашанхи бүхы талын хани харилсаа хүгжөөхэ ябадалые хангана гэжэ хоёр тала һанамжална.

Партийна, гүрэнэй холбоо барисаае һайжаруулга, совет-югослав хани харилсаае гүнзэгырүүлгэ социализм ба коммунизм байгуулгын аша туһада харюусана гэжэ хоёр тала онсолон тэмдэглээ, тиигээд политическэ, экономическа талаар, соёл культурын, гэгээрэлэй, наукын, мэдээсэлэй ажал ябуулгын, аяншалгын ба бусад һалбаринуудаар удаан сагай хани харилсаа үргэдхэхэ гэжэ хэлсэбэ. СФРЮ ба СЭВ-эй хоорондо баталагдаһан договорой үндэһөөр СЭВ-эй ажал ябуулгада Югославиин Социалис Федеративна Республикын хабаадалга Советскэ Союз ба Югославиин хоорондохи экономическа хани харилсаа бэхижүүлгэдэ туһална гэжэ хоёр тала тоолоно. Саг үргэлжэ уулзалга хэжэ, холбоо барисаатай байлга, гадаадын политическэ болон шухала бусад асуудалнуудаар олон шатын хэмжээн дээрэ һаналаа андалдалга, бэе бэедээ мэдээсэл хүргэлсэжэ байлга ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдээд, хоёр оронуудай арадуудай аша туһада, тэрэшэлэн эб найрамдалай, аюулгүй байдалай, социальна дэбжэлтын хэрэгэй аша туһада, уласхоорондын бүхы талын хани харилсаа хүгжөөхын аша туһада КПСС-эй ба СКЮ-гэй хоорондохи, СССР ба СФРЮ-гэй хоорондохи этигэл дүүрэн хани харилсаае бэхижүүлгэдэ, бэе бэетэйгээ бүри һайнаар танилсалгада туһална.

Уласхоорондын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, Л. И. Брежнев, И. Броз Тито түгшүүрилтэ байдалай һулараһан ушарые бэхижүүлхэ, гүнзэгырүүлхэ ябадалтай, дэлхэй дээрэ политическэ оршон байдалые һайжаруулгада эсэргүүсэдэг хархис ба ээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй һэдэлгэдэ эсэргүү эдэбхитэй ажал ябуулгатай холбоотой асуудалнуудта онсо анхарал хандуулаа.

Дүтын Зүүн зүгтэ дайн сэрэгэй гуламтые унтараалга, Израилиин ээрхэг түримхэй добтолгын хойшолонгуудые усадхалга, Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой резолюциие хүсэд дүүрэнээр, хойшолуулангүйгөөр дүүргэлтын үндэһэн пуури дээрэ араб арадуудай хуулита эрхые бүрин олгожо үгэхэ ябадал шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ СССР ба СФРЮ тоолоно. Араб оронуудта эсэргүү Израилиин хэһэн ээрхэг түримхэй ябуулгануудые, дайн сэрэгые зогсоожо, 1973 оной октябриин 22-ой байдалаар эзэлжэ байһан газартаа сэрэгүүдые бусааха тухай Аюулгүйн Соведэй резолюциие бүдүүлигээр эбдэжэ байһан ушарые эрид шууд буруушааха зуураа, хоёр тала Израилиин балмад ябуулгануудай аюултай хойшолонгуудые зааж үгэбэ. Израилиин сэрэг эзэмдэгдэһэн араб бүхы газар дээрэһээ гаргагдаха ёһотой; араб арадуудай эрхэ хүсэдөөр хангагдаһан байха зэргэтэй; тэрэшэлэн Палестинын араб арадай национальна хуулита эрхэ мүн лэ бэелүүлэгдэхэ

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

Партбюрогой, парткомой, партийна алибаа комиссинуудай, КПСС-эй райкомой, шалгалтын комиссиин бүридэлдэ нилээд олон коммунистнууд дэбжэлүүлэгдэн һунгагдадаг гээшэ. Тиихэдэ партийна бүлэгүүдые эмхидхэгшэдээр баһал олон хүн һунгагданхай байдаг. Хэнэйшье мэдэһээр, эдэ һунгагдаһан хүнүүд бултадаа ажалай түрүүшүүл, олониитын ажабайдалда шударгы хабаадалсадаг, коллективэй гэшүүдтэ хүндэтэй коммунистнууд — эгээл эдэбхитэй хүсэн болоно.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ҺУНГАГДАМАЛ ЭДЭБХИТЭД — ЕХЭ ХҮСЭН

Зүгөөр партийна һунгагдамал эдэ эдэбхитэдэй ажал ябуулгые зүбөөр хүтэлбэрилхэ, олониитын хүдэлмэридэ дүршүүлэн һургаха, туһалха, эрдэм мэдэсыень ходо дээшэлүүлжэ байха эрилтэ табигдана. Энэ талаар КПСС-эй Түнхэнэй райкомой эрхилдэг хүдэлмэриин дүй дүршэл анхарал татамаар гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Имагтал партийна һунгагдамал эдэбхитэдэй ажал ябуулгада анхаралаа тусхайта табидаг, тэдэнэрэй хүдэлмэриие саг үргэлжэ хүтэлбэрилдэг байһанай ашаар эдэ нүхэдэй творческо эдэбхинь нилээд хүгжөө, парти доторой, үзэл сурталай-политическэ, олониитын хүдэлмэридэ тон шударгыгаар хабаадалсадаг, ехэ хэрэг бүтээлсэжэ байдаг болонхой.

Һунгагдамал эдэбхитэд — ехэ хүсэн. Мүнөө үедэ аймаг соо 373 коммунист гэхэ гү, али районно партийна организациин составай 39 процентнь партийна организацинуудай, КПСС-эй райкомой хүтэлбэрилхы органуудай һунгагдамал гэшүүд юм. Тэдэнэрэй 8 шахуу процентнь үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлжэ ябадаг ажалай түрүүшүүл.

Партийна һунгагдамал эдэбхитэдэй дунда ябуулагдаха холын хараата түсэб КПСС-эй райком зохёодог. Тэрэ түсэб соо һуралсалай асуудал гол һуури эзэлдэг юм. Партиин экономическа теориин ба политикын, партийна байгууламжын, партийна хүдэлмэри эмхидхэн ябуулдаг дүй дүршэл шудалха асуудалнуудай тематика тэрэ түсэб соо дэлгэрэнгыгээр хараалагдана.

Тэрэ түсэбөө бэелүүлэн, КПСС-эй райком партийна комитедэй гэшүүдэй, гэшүүндэ кандидадуудай, шалгалтын комиссиин гэшүүдэй һуралсал квартал соо нэгэ дахин үнгэргэдэг байна. Тиихэдээ оло дахин ябалганай болохогүйн тула энэ һуралсалай хэшээлнүүд райкомой пленумэй зарлагдаха үдэрэй урда тээ гү, али хойто үдэрынь болодог юм. Имэ хэшээлнүүдтэ шудалагдахаар хараалагдаһан асуудалнуудаар КПСС-эй райкомой секретарьнар, бюрогой бусад гэшүүд лекци уншадаг, хөөрэлдөө эмхидхэдэг юм.

Гадна эдэ нүхэдые партийна ажабайдалда үргэнөөр хабаадуулха оролдолго горитой гаргана. КПСС-эй райкомой гэшүүдһээ бүридэһэн гурбан комисси байгуулагданхай. Тэдэнь хүдөө ажахын үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл, эрдэм ухаанай үндэһөөр ажал эмхидхэлгэ нэбтэрүүлгын (15 хүн), партийна эмхидхэлэй хүдэлмэриин (12 хүн), үзэл сурталай хүдэлмэриин (12 хүн) талаар комиссинууд болоно.

Комисси бүхэн мүн өөрын сагта хэхэ хүдэлмэрээ тодорхойлдог, зорилгоёо зүбшэн хэлсэдэг байна. Комиссиин гэшүүн бүхэн тус тустаа ямар нэгэн асуудалаар тусхай даабари абадаг гуримтай. Жэшээнь, энэ 1973 оной туршада партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин талаар комисси 46 коммунистнуудай персональна хэрэг уридшалан хаража үзэһэн, өөрынгөө дурадхалые бюрогой заседани дээрэ һанамжалдаг юм. Тиихэдэ партида орохоор мэдүүлгэ бариһан 41 хүнэй хэрэгэй хэр зүбөөр бэлдэгдэһые шалгажа үзэһэн, тус бүритэйнь хөөрэлдөө.

Гадна партиин райкомой зарим гэшүүд пленумэй, бюрогой үзэмжэдэ табигдаха асуудалнуудые бэлдэлгэдэ хабаадалсана.

КПСС-эй райкомой гэшүүдые партийна ниитын хүдэлмэридэ хабаадуулхатая хамта дааһан хэрэгтээ харюусалгатай, ходо түрүү зэргэдэ ябадаг байха эрилтэ табигдана. Тиигээдшье диилэнхи олон гэшүүд энэ эрилтые һайнаар бэелүүлнэ. КПСС-эй райкомой гэшүүн Д. Л. Эрдынеев — Саянай совхозой урданай механизатор. Энэ коммунист механизаторнуудай дунда дэлгэрдэг мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ эхи табиһан байна. Энэ жэлдэ комбайнераар хүдэлхэдөө, 4.000 гаран центнер ороохо сохёо.

Дааһан хэрэгтээ харюусалгатай байха эрилтэ партиин райкомой гэшүүн бүхэндэ табигдана. КПСС-эй райкомой пленумэй, бюрогой заседаниин зарлагдаха үедэ райкомой гэшүүдэй зариман өөртөө даалгагдаһан хэрэгэйнгээ хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай тэндэ тоосоо баридаг дүршэл гуримшанхай. Жэшээнь, ээлжээтэ нэгэ пленумэй болоходо, партиин райкомой гэшүүн, «Сибиряк» колхозой парткомой секретарь Л. И. Трофимов КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар парткомой ябуулжа байгаа эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэри тухай тоосоо һэн. Энэ ушар колхозой гэшүүдэй урдахи зорилгоёо амжалтатай дүүргэхэ хэрэгтэнь һайнаар нүлөөлһэн, аймагай бусад парторганизацинуудай хүдэлмэрээ эмхидхэхэдэнь ехэ туһатай һургаал болоо һэн.

Партийна организацинуудай секретарьнарай, партбюро болон парткомой гэшүүдэй ба партгруппоргнуудай һуралсалда КПСС-эй райком анхаралаа онсо хандуулна. Имэ һуралсал һара бүхэнэй 10-най үдэр үнгэргэгдэдэг. Энэ үдэрөө парторганизациин секретариин үдэр гэжэ нэрлэнхэй. Партиин райкомой эмхидхэлэй таһаг партийна хүтэлбэрилэгшэдэй һуралсалай холын хараата түсэб зохёожо, тэрэнээ бюрогой шиидхэбэреэр баталуулһан байха.

Гадна аймагай гурбан ондоо газарта парткомой, партбюрогой гэшүүд, цехэй парторганизациин секретарьнар, партгруппоргнууд, захиргаанай ажал ябуулга хинаха эрхэтэй комиссинуудай түрүүлэгшэнэр хирэ-хирэ болоод лэ сугларжа, партийна байгууламжын гол гол асуудалнуудаар, мүн дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдэдэг юм. Партийна эдэбхитэдэй һуралсалай түсэб олон болгогдожо, партком, партбюро бүхэндэ уридшалан эльгээгдэдэг байна. Тиимэһээ семинарта уригдаһан хүнүүд һайн бэлэдхэлтэй ерэдэг гээшэ. Имэ һуралсалда ажахынуудай комсомолой комитедэй секретарьнар хабаадалсадаг.

Байгша оной үнгэрһэн үедэ найман семинар болоо. Семинар бүхэндэ теоретическэ асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдадаг. Гадна партийна хүдэлмэриин онол арганууд тухай нүхэр ёһоной хөөрэлдөөн үргэлжэлжэ, дүй дүршэлөө халан абалсаха талада ехэ туһатай байдагынь мэдээжэ. Имэ һуралсалай болохо үедэ ажахынуудай парткомой секретарьнар партийна бүлэгүүдые хүтэлбэрилдэг, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлдэг, абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ эмхидхэдэг дүршэл тухайгаа нүхэдтөө хөөрэжэ үгэдэг.

Һарын 10-най үдэр бүхэндэ семинар үнгэргэхэдэ угаа таатай гэжэ тоолоно. Гэшүүдһээ взнос суглуулгын мэдээн гаранхай байха. Партийна хүдэлмэриин һарын түсэбэй дүүргэлтые шалгахада зохид саг. Үнгэрһэн һарын дүн тухай хөөрэлдэхэтээ хамта, ерэхэ үедэ хэхэ, бүтээхэ юумээ тодорхойлходо дан эртэшье, хожомшье бэшэ байдаг шуу.

Партийна олон эхин организацинуудтай томо парткомууд өөһэдөө мүн имэ һуралсал эмхидхэдэг гээшэ. Тиихэдээ энэ һуралсал парткомой, партбюрогой, комиссинуудай гэшүүдэй ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ, харюусалгыень улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана. Һунгагдамал эдэбхитэ бүхэнэй өөрынгөө үмэнэхи харюусалга ойлгоод байхадань, ажал хүдэлмэри алишье талаараа бүтэмжэтэй, урагшатай байдаг гэжэ дүй дүршэл гэршэлнэ. Эндэ нэгэ жэшээ дурдая. «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ Д. Н. Шагдуров парткомой гэшүүн байха зуураа, социалис мүрысөө эмхидхэхэ ниитын хүдэлмэри хинадаг даабаритай юм. Тэрэнэй өөрынь үүсхэлээр социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ, тэрэнэй ябасада хабаатай асуудал нэгэтэ бэшэ партийна суглаан, парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байха. Имагтал малшадай, механизаторнуудай дунда мүрысөө шадамараар эмхидхэжэ, тэрэниие бултанай хэрэг болгожо шадаһанай ашаа туһаар тус ажахы түрүү зэргэдэ ябана. Хэрбээ 1970 ондо жэлэй туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2.000 килограмм һү һааһан һаалишад оройдоол зургаан хүн байһан һаа, харин мүнөө бүхы колхозоороо имэ дүн туйладаг болонхой.

Тус колхозой парткомой гэшүүн П. Б. Мадыев ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ даабаритай. Профсоюзай, комсомолой болон ниитын бусад эмхинүүдэй ажал ябуулгада саг үргэлжэ анхаралаа табижа, али боломоор туһалжа байдагайнь ашаар колхозой эдэ эмхинүүд урдаа табигдаһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Илангаяа комсомолой организациин залуу үетэнэй дунда хүмүүжүүлгын горитой хүдэлмэри ябуулдаг баян дүй дүршэлтэй болонхой. Комсомолшууд ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг.

Һунгагдамал партийна эдэбхитэдые ниитын хүдэлмэридэ хабаадуулха талаараа Саянай совхозой партком магтамаар дүй дүршэлтэй болонхой. Парткомой, партбюрогой, захиргаанай ажал ябуулга хинаха комиссинуудай гэшүүд хамтын суглаанда, парткомой болон партбюрогой заседанида зүбшэгдэхэ асуудал бэлдэхэ, абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинан шалгаха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна. Тиихэдэ партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэри эдэбхижүүлхэ асуудалда анхарал мүн ходо табигдана. Жэшээнь, ургаса хуряалгын үедэ 31 коммунист таряалан дээрэ ажаллаа. Коммунистнууд болон комсомолшуудые таряа хуряалгын хүдэлмэридэ олоор элсүүлжэ шадаһанай ашаар бригадануудай дэргэдэ партийна ба партийно-комсомольско саг зуурын 5 бүлэг байгуулаа һэн. Гадна һү һаалиин гурбан фермын дэргэдэ саг үргэлжын партийна бүлэгүүд хүдэлжэ байдаг юм. Совхозой партком партгруппоргнуудай ажал хүдэлмэреэр ходо һонирхожо, тэдэнэй ажал ябуулгые хинан шалгажа, хүдэлмэридэнь туһалжа байдаг гуримтай.

Һунгагдамал эдэбхитэдэй дааһан хэрэгээ харюусалгатайгаар бүтээжэ байха асуудалые онсо шухала зүйл гэжэ партиин райком тоолодог. Тиимэһээ тэдэнэй ниитынгээ даабариие хэр зэргэ дүүргэжэ байһан тушаань тэдэнтэй хөөрэлдөө эмхидхэдэг, хэрэгтэй сагай ерэхэдэ, парткомой, партбюрогой, мүн тэрэшэлэн КПСС-эй райкомой үмэнэ тоосоое зүбшэн хэлсэдэг байна. Мүн тиихэтээ хамта партийна шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хэр ябажа байһан тушаа КПСС-эй райком һунгагдамал эдэбхитэдтэ ходо мэдээсэжэ, ямар асуудалда анхаралаа үлүүсэ ехээр табилтай байһан тушаа заабари үгэжэ байдаг. Энэ ехэ ашата туһатай дүршэл юм.

Тобшолон хэлэхэдэ, КПСС-эй Түнхэнэй райком партийна һунгагдамал эдэбхитэдые ниитын хэрэгтэ үргэнөөр хабаадуулха, харюусалгыень дээшэлүүлхэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байдаг. Тэрэ хэрэгэйнь үрэ дүн эли бодо харагдадаг гээшэ. Зүгөөр энэ шухала ажал ябуулгаа улам нарижуулан һайжаруулха, даамгай болгохо, энэ хэрэгтэ ушардаг дутуу дунда юумэнүүдые ябуулд усадхаха уялгатай байһанаа мэдэнэ.

Н. КРЮЧКОВ,
КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо.

Саг үргэлжэ хүдэлхэ семинар

Городой партийна организацинуудай агитколлективүүдые хүтэлбэрилэгшэдэй саг үргэлжэ хүдэлхэ семинар хүдэлмэрөө эхилбэ.

КПСС-эй горкомой секретарь **Л. Н. Кашкин** агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй семинар нээхэ зуураа, гурба һара соогоо нэгэ дахин сугларжа, заняти болодог байха гээд мэдээсэбэ. Семинарта хабаадагшадта политикын, ажал үйлэдбэриин асуудалнуудаар һүүлэй һонинуудые дуулгаха, алибаа туһаламжа үзүүлхэ гэһэн зорилготойбди гээшэ нүхэр Кашкин хэлэбэ.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа республикын ажалшадай дүүргэжэ байһан зарим дүнгүүд тухай КПСС-эй обкомой секретарь **В. Г. Бирюков** семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда үзэл сурталай хүдэлмэриин зарим асуудалнууд тухай партиин обкомой пропагандада, агитациин таһагые даагша **М. М. Гаськов** хөөрэһэн байна.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй делегат, партиин Октябрьска райкомой секретарь **Н. В. Вашкеев** энэ ехэ хуралдаанда хабаадаһан тухайдаа семинарта хабаадагшадта мэдээсэбэ.

Саг үргэлжэ хүдэлдэг семинарай удаадахи заняти 1974 оной январь һарада болохо юм.

Манай корр.

Баргажанай аймагта

АМЖАЛТАТАЙ ДҮҮРГЭБЭ

Оньһожоруулагдамал нүүдэл 20-дохи колоннын барилгашад арбан һарынгаа түсэб 106,9 процент дүүргээ гэхэ гү, али 522 мянганай орондо 622,7 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэбэ.

Шэнэ барилгануудай тоодо Баргажанай-Адагай загаһанай комбинадай хүдэлмэришэдэй хүүгэдтэ бэлэглэһэн 140 үхибүүнэй байха саадай байшан, хоёр-хоёр бүлын байха шэнэ 7 гэр гэхэ мэтэ ороолсоно. Тиихэдэ энэ комбинадта хоёр дабхар соёлой байшан бэлэглэхэ дүтэлэнхэй.

МОДОШОДОЙ БЭЛЭГ

Республикын түрүү предприятинуудай нэгэн болохо Баргажанай леспромхозой модошод хододоо урда ябадаг гээшэ. Модошод октябриин 20-до модо бэлдэхэ 10 һарынгаа түсэб амжалтатай дүүргэжэ, Эхэ орондоо 307 мянган кубометр модо бэлэглээ. Тиихэдэ октябриин дүүрэтэр үшөө 10 мянга гаран кубометр модо бэлдээ.

Н. ГАЛДАНОВ.

АННА НИКИТИЧНА ЛЮБОВНИКОВА гушаад шахуу жэлдэ Хурамхаанай аймагай Һахалиин совхоздо һаалишанаар хүдэлнэ. Үхэр мал адуулха баян дүршэлтэй болоһон юм. Тиимэһээл даажа абаһан үнеэдээ тобир тарганаар адуулжа, ехэ һү һаадаг. Мүнөө үнеэн бүриһөө жэлдээ 2100 литр һү һааажа, аймаг соогоо суурхана. 1972—73 онуудай үбэлжэлгын сагта үхэр малаа һайнаар адуулжа, һү шэмэ ехээр абаһанайнгаа түлөө Анна Никитична Любовникова һаяшаг Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан юм. Ажал хэрэгээрээ аймаг соогоо суурхажа байһан А. Н. Любовникова юһэдэхи табан жэлэйнгээ гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари бүри октябриин 1-дэ дүүргээд, мүнөө ерэхэ жэлэй түсэбөөр хүдэлжэ байна.

Имэ ажалша түрүү һаалишанаараа Һахалиин совхозой коллектив омогорходог. Дүй дүршэлыень халан абаха гээр айлшад ерэдэг. Сэхэ сагаа тэй, хүндэмүүшэ Анна Никитична Лю кова халуун сайгаар нютагайнгаа ниие хүндэлэн, ажалайнгаа «нюуса хөөрэн байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Һахалиин сов та һаалишан А. Н. Любовникова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото

ҮХЭРШЭН ЦЫРЕНЖАП БАЯРТУЕВ

Ажахын дүй дүршэлтэй бэрхэ үхэршэн Цыренжап Баяртуев мал ажалда арба гаран жэлэй туршада хүдэлхэ зуураа нүхэдтөө нилээд хүндэтэй болонхой юм. Оролдосотой, габшагай бэрхэ ажалаар хүн мэдээжэ болодог гээшэ. Энэ нүхэрнай жэлһээ жэлдэ харууһалжа байһан үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые ехээр нэмээжэ абадаг, гүрэндэ хүндэ шэгнүүртэй тарган мал олоор тушаадаг юм.

Цыренжап Луженович Баяртуев арба һарын туршада харууһалжа байһан хашарагуудайнгаа шэгнүүрые 140 центнерээр нэмээжэ, хамта хүдэлдэг нүхэд сооһоо онсо шалгаржа гараба. Даажа байһан хашарагуудаа зунай шэмэтэй ногоондо, намарай туршада талха таряанай узуурта һайнаар бэлшээһэнэй ашаар имэ һайн үрэ дүн туйлажа шадаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Оролдосотой ажал хэзээшье ашаяа харюулдаг гэжэ зон хэлсэдэг. Тээмэндэ Хоридо болоһон түрүү малшадай суглаанда Цыренжап Баятуев хабаадаһан юм. Хориин совхозой бэрхэ үхэршэн Цыренжап Луженович малшадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ онсо шалгарһанайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа һэн.

Нүхэр Баяртуев үбэлжэлгэдөө һайн бэлэдхэлтэй орожо шадаба. Энэ харюусалгатай хаһаа һайнаар үнгэргэжэ, абаһан социалис уялгаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ арга боломжо үхэршэндэ гүйсэд бии.

Д. ДОРЖИЕВ.
Хориин аймаг.

ТАДЖИГАЙ ССР. Гиссарай дабаан доогуур ходо гараһан тоннелиин барилга эхилбэ. Энэ тоннель Таджикистанай урда, хойто зүгые автомобильна харгыгаар холбохо юм. Саһата шэлэнүүдэй хаяада эгээл түрүүлэн геологууд ерэбэ. Тэдэнэр тоннель малтаха газарай хурьһые шэнжэлжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: далайн нюруунаа 3200 метр үндэртэ геологууд малталга хэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроника.

Үндэр шагнал уялгална

Н. Б. Юмсунов Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшээр 13-дахи жэлээ ажаллажа байнхай. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг энэ колхоз мал болон таряан ажалай продуктнуудые жэл бүри ехээр абадаг, гүрэндэ худалдадаг томохон ажахынуудай нэгэн гэжэ республика дотороо суурхадаг болоһоор үниһэй.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан энэ колхозой гэшүүд үнгэрһэн юһэн һара соо горитой амжалта туйлаа. Энэ үе соо адууһа малайнь тоо толгой нилээд олошороо, ашаг шэмэнь дээшэлээ. Жэшээнь, урдахи юһэн һарынхида орходоо гүрэндэ 2,1 процент ехэ мяха, һүн — 7,1 процент, үндэгэн — 62,4 процент, нооһон — 4 процент ехэ худалдагдаа. Тиигэжэ ажахын малшад, шубуушад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ абаһан уялгаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ шадаһан байха юм. Энээнэй түлөө колхозой түрүүлэгшэ Нимажап Будатарович Октябриин революциин орденоор шагнагдаа.

Орденто түрүүлэгшэ нүхэр Юмсуновай статья доро толилбобди.

ЭРШЭ ЗОРИГ БАДАРУУЛНА

ХҮДӨӨ ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ тушаа парти, правительствын зүгһөө саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргагдажа байна. Энэнь манай колхозойшье жэшээ дээрэһээ элеэр харагдана. Минии түрүүлэгшээр хүдэлжэ эхилһэн 1960 ондо колхозой олзо оршо 550.000 түхэригтэ арайхан гэжэ хүрэһэн һаа, мүнөө энэнь гурба дахин дээшэлээ гэхэ гү, али нэгэ миллион 500 мянга гаран түхэригтэ хүрөө. Эдэ жэлнүүдэй туршада колхознай мал болон таряан ажалай продуктнуудые ехээр абадаг, бэлэдхэдэг олон һалбаритай томохон ажахы болонхой.

Колхозой экономикын жэл бүри ургахада, культурна ажаһуудалай болон үйлэдбэриин барилгануудые олоор бодхоохо арга боломжо олгогдоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ һуурин, тосхон бүхэндэмнай шэнэ һургуули, клуб баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Колхозой түб һуурин Ара-Хэрээтэдэ 480 һурагшадай ном үзэхэ дунда һургуулиин типовой байшан, 100 һууритай интернат ашаглалгада үгтөө. Тэндэ холын малшадай үхибүүд гүрэнэй дүүрэн тэдхэмжэ дээрэ байжа, эрдэмдэ һурана. Колхознигуудаймнай ажаһуудал улам һайжарна. Мүнөө найман айл хүнгэн автомашинатай, гурбадахи хүн бүхэн мотоциклтай. Үдэшэндөө айл бүхэндэ шахуу сэнхир экран ялардаг. Гэшүүдэй салин хүлһэн жэл бүри ургана. Мүнөө хүдэлмэри хэдэг хүн бүхэн үдэртөө дунда зэргээр 4 түхэриг олодог. Тиихэдэ һаалишад 4,31 түхэриг, хонишод 3,76 түхэриг, механизаторнууд 6,84 түхэриг хүрэтэр олзотой. Колхозой табан бригадада 950 хүн ажалладаг.

Колхозоймнай гол һалбари мал ажал юм. Жэл соо оруулдаг бүхы олзо оршын 70 процентнь энэ һалбариһаа абтадаг. Тиимэһээ мал ажал хүгжөөлгэдэ, үүлтэрыень һайжаруулгада гол анхаралаа хандуулдагбди. Һүүлэй арбан жэлэй туршада хониднай 7000, үхэр — 700 толгойгоор олошоржо, мүнөө 17.000 хонитой, 2200 үхэртэй болонхойбди. Гадна шэнэ һалбари — галуу үүсхэбэрилдэг болообди. Түргэн үдэдэг, түргөөр томо болодог шубуу олоор тэжээхэдэ, олзо ехэтэй байһыень һайн ойлгожо абаабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ 2200 центнер галуунай мяха худалдажа, 80.000 гаран түхэригэй олзо оруулаа һэмди. Саашадаа энэ һалбариие улам хүгжөөхөөр хараалханхайбди. Гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдалга хоёр дахин дээшэлээ. Хэрбээ арбан жэлэй урда тээ гүрэндэ 2800 центнер мяха, 6100 центнер һү, 228 центнер нооһо худалдаһан байбал, мүнөө жэлдэ 5000 центнер мяха, 11000 центнер һү, 506 центнер нооһо худалдахабди.

Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй түсэб, уялгануудаа бодотоор бэелүүлхэ арга боломжо бидэндэ дүүрэн бии. Нэн түрүүн үбһэ, тэжээл хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр, шанар һайнтайгаар бэлдэгдээ. Үнеэн бүхэндэ 6 тонно хүртэхөөр силос дарагданхай. Тиихэдэ 9500 центнер сенаж, 2000 центнер үбһэнэй гурил, 10500 центнер үбһэн бэлдэгдэнхэй. Хурлалгын һүүлээр поли дээрэһээ бүхы һолоомоёо суглуулжа, һурилөөбди. Энэмнай 55—60 мянган центнер болохо байха. Тиихэлээрээ мүнөө жэлэй үбэлжэлгэдэ үбһэ тэжээлээр яһала һайн хангагданхай оробобди.

Үйлэдбэриин түрүүшүүл ажахыдамнай улам олошоржо байдаг. Хонишод Л.-Д. Ц. Юмов, С. С. Санжалов, Б. В. Тугутов, коммунистнар П. Т. Будариев, Л. Т. Сакняев, һаалишад Ц. Г. Шодоева, Г. М. Дулмаева, Е. Ж. Юможапова, механизаторнууд — Ленинэй орденто О. Б. Аюшеев, Т. И. Михаханов, Д. Д. Дондуков болон бусадые нэрлэмээр. Жэшээнь, һаалишад Шодоева, Дулмаева, Юможапова гэгшэд жэл бүри үнеэн бүриһөө тус тустаа 2400—2900 килограмм һү һаадаг. Е. Ж. Юможапова юһэн үхибүүдэй эхэ байбашье, бэрхэ һаалишан гэжэ аймаг соогоо сууда гаранхай. Тэрэ үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2900 килограмм һү һаажа, колхозойнгоо һаалишадай мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан байха юм. Колхозой гэшүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй түгые дээрэ үргэжэ ябадаг эдэ нүхэдтэ «Буряад үнэн» газетынгээ хуудаһаар дамжуулан, «һайн даа» гэжэ үнэн зүрхэнһөө баяр хүргэнэб. Таанадай үнэн зүрхэнэй оролдосотой ажал бусадта жэшээ боложо үгэнэ, шэнэ амжалтада зоригжуулна.

Шиидхэхы гурбадахи жэлэй зорилгонууд малшад, механизаторнуудай, бүхы колхознигуудай хүсэлэл оролдолгоор, эршэтэ ажалаар бэелүүлэгдэхэ байна. Тиимэһээ үйлэдбэри дээрэ сэхэ ажаллажа, материальна баялиг байгуулжа байгшадта һайнаар хүдэлхэ, культурнаар амарха, сэнгэхэ арга олгохо асуудалда колхозой правлени, партком, профсоюзай, комсомолой организацинууд гол анхаралаа хандуулдаг. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан малшадайнгаа бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахаатай зохидоор амарха хэрэгтэнь туһалха гэжэ бидэнэр, колхозой хүтэлбэрилэгшэд, коммунистнууд, мэргэжэлтэд яһала оролдообди гэжэ хэлэлтэй. Нэн түрүүн һаалиин фермэнүүдтэ, эхэ хонидой отаранuудта үбэлдөө хамтын эдеэ бэлдэгдэдэг һэн. Тиигэжэ малшад, һаалишад, тугалшад, хонишод үдын хоол барихаяа үбэлэй хүйтэндэ гэртээ ошонгүй, ажал дээрээ эдеэлдэг болонхой. Эдеэ хоолойнь үнэ сэн 50 процент доошолуулагданхай.

Ургажа ябаа залуу
ниие эрдэм номдо һу
тусхай дунда һургуу
тэй мэргэжэлтэд боло
рэл колхоздоо хүдэлхы
лада мүнгэ зөөри гам
гүйбди. Колхозой сти
дууд олон. Колхозо
табан бригадаһаа
залуушуул дээдэ,
дунда һургуулинууд
рана. Тэдэнэй зарим
хүдөө ажахын мэргэж
багшанар, врачнар
нютагтаа ажаллахаяа
юм. Мүнөө манда
тусхай дунда һургуу
шуул, ажахын 36 мэр
тэд ажаллана. Жэ
зоотехнигүүд В. С. Са
ва, Ж. С. Санжиев
колхозой стипендиаду
һан. Мэргэжэлтэдые
бэлдэхэ хэрэгтэ бидэ
дээ 3000 түхэриг гар
дагбди.

Колхозоймной пар
организаци 122 комм
һаа бүрдэнэ. Үйлэд
эгээл харюусалгатай
гуудта коммунистнууд
лана. Бүхы коммун
даймнай хахадһаа о
дынь үйлэдбэри дээр
ажалладаг. Жэшээнь,
хан ахалагша хонишод
коммунист хүдэлнэ. Т
хаанашье ямаршье
мэри хэхэдээ, ходо
рүү зэргэдэ ябадаг.
та ажалладаг нүхэд
дунда эмхидхэлэй
ойлгууламжын хүдэлм
до ябуулдаг. Жэ
П. Т. Будариев, комм
КПСС-эй райкомой г
Л. Т. Сакияев гэгшэд
ажал дээрэ хэдэн жэл
гэр бүлөөрөө хүдэл
ходол амжалта туйлад

Һаалиин фермэнүүд
торна бригадануудай
рондо дэлгэрһэн мүрыс
дүн саг үргэлжэ согсод
жо, тусхай бюллетень б
дон гаргагдаад, эли га
үлгэгдэдэг, фермэ, бр
нуудта эльгээгдэдэг. Э
лэжэ гараһан фермэ, б
дада колхозой правле
парткомой дамжуу
Улаан туг барюулаг
Һү һааха, гүрэндэ хүд
ха социалис уялга
лүүлхэ талаар Хаягай
линин фермын коллектив
нөө түрүүлжэ ябана.

Энэ жэлдэ сагай уля
бэрхэтэй байбашье,
тарянай муу бэшэ у
хуряажа абаабди.
бүриһөө дунда зэргэ
центнер ороохон аб
Комбайнернуудай
сөөндэ Н. Ф. Фил
О. Б. Аюшеев эрхи
гараа.

Колхозоймнай гэшүүд
шиидхэхы жэлэйнгээ
уялгануудые эрхимээр
лүүлжэ, ерэхэ жэлдэ
ехэ амжалта туйла
ажаллажа байна.

Н. ЮМСУНОВ,
Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ.

Табан жэлэй түрүүшүүл

АЖАХЫДАА АЛДАРТАЙ

Тэнгэриин үдэр бүри үбэр майлын хаяада гү, али үбһэ, тарланай хурлагдаһан сабшалан, таряалан дээгүүр һүрэгөө адуулжа ябаһан малшаниие харахада, «талын хүн таладаа жаргалтай» гэһэн арадай үгэ һанагдаадхиха байха. Тэдэ үнэндөө жэлэй дүрбэн сагта малшан хүндэ ямарнууд үдэрнүүд үзэгдэнэгүйб даа! Үбэл, хабарай хахсуу сагта хэды ехэ анхарал, оролдолго хэрэгтэйб. Үбэлэйшье сагта оролдосотой түрүү малшад малаа һайн хагданда гаргажа адуулдаг гээшэ. Зундаа холын бэлшээридэ һайнаар адуулжа, хямда сэнтэй мяха ехээр абахын түлөө шармайн оролдожо ябадаг.

Эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэн Бадма Базарович Базаров болоно. Бадма Базарович үглөө мүнөө таби наһанай дабаанда дүтэлжэ ябаашье һаа, залуугайнгаа шударгые заашье һуладхаагүй, ниитын мал ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ үнэн сэдьхэлһээ оролдожо ябадаг, урагшаа тэгүүлһэн хүн юм. Зон нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, хаба шадалаараа туһалһайб гэжэл ябадаг һайхан һанаатай хүн.

1972 оной сентябрь һарын нэгэ үдэрые яашье мартагшагүйб. Энэ үдэр «Хорёон» гэжэ газарта үбэлжэхээ Бадма нүхэрни Дудари һамгантаяа 140 буруу тушаажа абаад, тиишээ нүүжэ ошоод байгаа. Эдэнэй нүүхэһээ урда тээ хэдэн сүүдхын бороо ороо. Мал хааха мүртэй далшье үгы тооной байгаашье һаа, үбдэг тулама шабар. Һолоомон хушалтатай сарай бии аад, тэдэнэйнь үһөө нурашаһан байгаа һэн. Удаань хэды хоноод ошон гэһэм, «Хорёоной» байра танишагүй болошоод байба. Дал хорёонь заһагданхай, тэрэ ехэ шабар сүм арилгагданхай байгаа.

— Ямар түргөөр иигэжэ өөдэ татажархёо гээшэбта? — гэхэдэмни:

— Яахабши тэдэ, бидэшни хоюулан һүни үдэрые мэдэнгүй ажаллаад дүүргээбди. Манай үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэгүй һаа, хосорһон хэрэг. Эртээнһээ — сагай дулаанда, саһанай ороогүйдэ хэжэ үрдеэ һаа, өөһэдтэмнайшье хүнгэн байха бэшэ аал, — гэжэ энеэбхилэн харюусаа һэн.

Үнгэрһэн үбэлэй хүйтэндэ бурууунуудаа һайнаар харууһалжа, хүхэ ногоондо гаргахын тула хэды оролдолго гаргаа гээшэб даа. Эды олон мал харахань хоёр хүндэ хүндэшэг юм ааб даа. Зундаа ган гасуур боложо, үбһэ тэжээлшье багашаг байгаа. Тиибэшье бурууунуудаа бүрин бүтэн ондо оруулжа, тобироор хүхэ ногоондо гаргаа һэн.

— Бадматан бултанһаа һайнаар үбэлжэлгээ үнгэргэбэ, — гэжэ колхозой ахамад зоотехник нүхэр Заятуев тэрэ үедэ хэлээ бэлэй.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлые ажалай үндэр амжалтануудаар түгэсхэхын тула Базаровтан оролдосотой һайнаар хүдэлжэ байна. Зунай бэлшээриин хаһада харууһалдаг малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые хоногтоо 950 граммаар нэмээжэ, ажахыгаа малшадай дундаһаа түрүүлбэ. «Ажалша хүн арадтаа хүндэтэй» гэһэн үгэ бии. Ажалша бүхэриг, урагшаа һанаатай имэ хүнүүдые гүрэн түрэмнай хараада абажа, хайра шагналаа барюулдаг лэ гээшэ.

Манай аймагай олон малшад ССР Союзай орден, медальда хүртөө. Тэдэнэй дунда манай нютагай түрүү малшан Бадма Базарович Базаров бии. Түрэһэн нютагайнгаа хүгжэн һайжарха хэрэгтэ үнэн шударгы оролдоһоной, мал ажалда гайхалтай байһанайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаба.

Иигэжэ юрын малшан ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, гүрэн түрэмнай тэрэниие баярлуулба бшуу. Орденто малшан үшөө һайнаар хүдэлхөөр бээ зэһэнхэй.

Ц. НАЙДАНОВ,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.
Захааминай аймаг.

...ОВЕТ-ЮГОСЛАВ ...АМТЫН КОММЮНИКЕ

(...нь 1-дэхи нюурта).

Имагтал нимэ үн- hуури дээрэ, Дүтын зүгэй бүхы гүрэнүүдэй анхай байдал, эрхэ газарайнь бүрин бү- hые хүндэлhэнэй үн- hуури дээрэ энэ хёмо- зүбөөр, политическэ үни удаанаар гурим- болохо байна гээд ба СФРЮ тоолоно. Зүүн зүгтэ эб най- тогтоохын, энэ райо- бүхы гүрэнүүдэй, ара- аюулгүй байдал хан- аша туhада сааша- хүсэл оролдолго гар- бэлэн байhанаа Совет- Союз, Югослави мэ-

...ар вьетнам арадай түүхэтэ удха шана- Л. И. Брежнев, И. Броз онсолон тэмдэглээд. ...нгоо арадай ажахые бодхоолгодонь, со- байгуулгадань, ...амай Демократическа ...убликада саашадаашье ...амжа хүргэхөөр, мүн Вьетнамай Республи- Саг зуурын революци- правительствада ашаг туhаламжа хүргэхөөр ...энги байhанаа СССР ба ...РЮ баталаа. Сайгоной за- ...зүгhөө Парижай хэл- бүдүүлигээр эбдэжэ ...ень тэмдэглээд, бүхы ...дагшадайнь зүгhөө энэ ...ээ хэлбэришэгүйгөөр ...ень, Вьетнамай, Лао- Камбоджын арадуудай даанхай байдалые, хуу- эрхые нарин нягтаар ...ыень, бүхы Индохи- үнэн зүб, бата бэхи найрамдал тогтоохые тала мэдүүлээ.

И. Брежнев, И. Броз Чилиин хархисуудай, ...эй империалис үмэг- ...эдэй ябуулгануудые буруушаагаа. Тэдэ ...с хүсэнүүд арадай нэ- ...эй хуулита прави- ...ые унагаагаа, сэрэ- диктатура тогтоогоо, ...й патриотическа болон ...у хүсэнүүдтэ эсэргүү террор үүдхээ. Бэеэ ...ай байдалай, социаль- ...эбжэлтын түлөө Чилиин ...й арэлхэг зоригтой ...элгэй hаналаа нэгэдэнги ...аа хоёр тала мэдүү-

...роподохи оршон байдал хоёр тала hаналаа ан- ...аа. Аюулгүйн байдалай, харилсаанай талаар Европын зүблөөе ам- ...атайгаар дүүргэхэ хэ- зохихо хубитаяа ...хаар бэлэн байhанаа ...эр гэршэлээ. Ниитэ Ев- ...н зүблөөнэй түгэсхэлэй ...е дээдэ хэмжээндэ үн- ...гэ зүблөөндэ хабаа- бүхы оронуудай аша харюусаха байгаа Советскэ Союз, Юго тоолоно. Европодо буу ...г, зэбсэгтэ хүсэнүүдые ...хо талаар бодото алхэ- ...ые хэхэ шухала гэжэ тала онсолон тэмдэг-

лээд, оршон байдалые политическэ талаар hуларуулха ябадалые, мүн сэрэгэй талаар hуларуулха ябадалаар нэмээхэ хэрэгтэ ехэ удха шанар үгэнэ гэжэ тэдэнэр онсолон тэмдэглээ. Түгшүүрилтэ байдалай hуларха ябадалые дэлхэйн бүхы районуудта тараахые удаа дараагаар туйлаха гэhэн хоёр гүрэнүүдэй хүсэлые онсолон тэмдэглээ. Уласхоорондын оршон байдалые үндэhөөрнь hайжаруулхын тула буу зэбсэг яаралтайгаар гаргаха ябадалые болюулха, нарин нягта ба ашагтай хиналта доро ядерна, мүн юрын буу зэбсэгүүдые оруулалсан, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ бүрин хуряаха ябадалые туйлаха хэрэг нэн түрүүнэй удха шанартай гэhэн хараа бодолые Советскэ Союз ба Югослави эшэ баримтална. Буу зэбсэг хороохо талаар бүхэдэлхэйн конференцидэ бэлэдхэл түргэдхэхые тэдэнэр дурадхана. Хабаададаггүй оронуудай Алжирта болоhон дүрбэдэхи конференциин эрилтые хоёр орон дэмжэнэ. Сэрэгэй бюджедүүдые хороожо, алмагдаhан зөөрине хүгжэжэ байhан оронуудай экономическа дэбжэлтэдэ хэрэглэхэ гэhэн hанамжые хоёр тала дэмжэнэ.

ООН-ой Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүд болохо гүрэнүүдэй сэрэгэй бюджедүүдые 10 процентээр хороохо тухай ООН-до Советскэ Союзай оруулhан дурадхал соохи hанамжые СФРЮ дэмжэнэ. Уласхоорондын байдалда болоhон hайн хубилалтанууд мүнөө үе сагай гол асуудалнуудые шиидхэлгэдэ адли тэгшэ эрхэтэйгээр бүхы оронуудай, тэдэнэй газарай хэмжээ болон хүн зоной тоое хараадаа абангүйгөөр, адли тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадаха арга боломжо олгоно гээд Л. И. Брежнев, И. Броз Тито тэмдэглээ. Империализмда, колониализмда, шэнэ ёhоной колониализмда эсэргүүгээр тэмсэхын тула хабаададаггүй гүрэнүүдэй Алжирта болоhон дүрбэдэхи конференциин дүнгүүдэй ехэ удха шанарые Советскэ Союз ба Югослави тэмдэглэнэ. Энэ конференци Израилиин эзэрхэг түримхэй добтолгодо эсэргүү араб арадууд болон оронуудай сүлөөрэлгын тэмсэлые нэгэн дуугаар дэмжээ. Энэ ушар конференциин удха шанарые онсолон харуулна.

Түгшүүрилтэ байдал саашадань hуларуулха, амгалан ёhоор зэргэ оршон байлгын гол ёhонуудай үндэhөөр уласхоорондын бата бэхи, адли тэгшэ хани харилсаа байгуулхын тула эрхэ нүхэсэл байгуулха зорилготой- гоор социалис, хабаададаггүй болон бусад оронуудай, эб найрамдалда дуратай, демократическа, түрүү бодолтой бүхы хүсэнүүдэй гаргадаг хүсэл оролдолгые хоёр тала hайнаар сэгнэнэ. Эб найрамдал ба аюулгүй байдал байгуулха хэрэгтэ, уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ шухала эрхэ нүхэсэл болодог Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин ехэ удха шанарые СССР ба СФРЮ тэмдэглэнэ.

Мүнөөнэй оршон байдалда гүрэнэй талаар эдэбхитэй ажал ябуулга хэхын хажуугаар дэлхэйн үргэн ехэ олониитые нэгэдүүлхэ ябадал ехэ удха шанартай гэжэ хоёр тала онсолон тэмдэглэнэ. Энэ ушар уласхоорондын харилсаануудта болоjо байhан hайн шэглэлнүүдые батадхаха, түгшүүрилтэ байдалай hуларhаниие батадхаха хэрэгтэ туhатай юм. Энээнтэй дашарамдуулан эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болон бүхэдэлхэйн конгрессэй ехэ удха шанар тэмдэглэгдээ. Тэрэнэй хараа шэглэл, уряанууд эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй хүдэлөөндэ шэнэ бүри үргэн олониитые хабаадуулха хэрэгтэ туhалха юм.

СФРЮ-гэй Президент, Югославиин Коммунистнуудай Союзай Түрүүлэгшэ И. Броз Титын Советскэ Союзда хани ёhоор ерэhэн ушар, үргэн, ашатай туhатай hаналаа андалдалга Советскэ Союзай ба Югославиин арадуудай аша туhада, социализмын ба эб найрамдалай аша туhада, КПСС ба СКЮ-гэй хоорондохи, СССР ба СФРЮ-гэй хоорондохи хани барисаае, хани харилсаае, саашадань бэхижүүлгэдэ туhалха гэhэн найдалга элирхэйлэгдээ.

Югославида хани ёhоор айлшалхыень КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые СФРЮ-гэй Президент, СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ И. Броз Тито уряа. Энэ уряа ханангяар угтагдан абтаа.

...ёhоной оршон байдалда

...ВАНА. (ТАСС). Кубын ...партиин ЦК-гай Нэгэдэ- ...секретарь, Революцион- ...правительствын Премьер- ...истр Фидель Кастро Ку- Ажалшадай профцент- XIII съездэ хабаада- ерэhэн Совет профсою- ...й делегациин толгой- ...о, КПСС-эй ЦК-гай По- ...рогой гэшүүн, ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ А. Н. Шелепинтэй уулзаба.

Профсоюзай хүдэлөөнэй, уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудаар хани халуун оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ hанамжануудаа хэлсээ.

...олния-1" ...дхүүлэгдэбэ

...АСС-ай мэдээсэл

...лхеэ-холбооной «Мол- ...1» гэжэ ээлжээтэ хэмэл ...1973 оной ноябриин ...Советскэ Союзhаа та- ...баба.

...лын зайда телефонно- ...графна радио-холбоо ...хын, «Орбитын» холын ...о зүгэй, Сибириин, ...-Дурнын, Дунда Азиин ...нуудта байдаг пункт- ...та СССР-эй Түбэй теле- ...иин программануудые ...жуулхын тула хэлхеэ ...ооной «Молния-1» гэжэ ...л одон ниидхүүлэгдээ.

Хэмэл одон дэлхэйн бүм- ...эгэй хойто хахадта эгээн ...нь 39.140 километртэ, ...йн бүмбэрсэгэй урда ха- ...та эгээн дүтэнь 480 кило- ...тэ табигдаа. Түрүүшээр ...л одон 11 час 42 ми- ...н турша соо Газарые ...оно.

...левидениин программа- ...ые дамжуулха, олон ка- ...ар холын зайда радио- ...оо байгуулха аппарату- ...удhаа гадна, замыень ...шэглүүлхэ түхеэрэлгэ- ...элшэ хүсөөр хангаха ...эйнүүд хэмэл одон дээ- ...одхогдон табигданхай.

Хэмэл одон дээрэ табиг- ...н аппаратура гэмгүй ...ар хүдэлнэ.

УСТАВ САХИГДАХА ЁҺОТОЙ

Тимлюйн цементын заводой электрослесарь, коммунист, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Валерий Дмитриевич Попов юhэдэхи табан жэлэй шиидхэхы жэлые амжалтатайгаар дүүргэхые оролдон, габшагайгаар ажаллана. Тэрэ үдэр бүриингөо даабарине 150-яад процент дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Валерий Дмитриевич Попов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Колхозой Устав сахилгые хинан шалгаха талаар Сэлэнгын ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй ябуулдаг ажал хүдэлмэрине Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет хаража үзэбэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахын артелиин Уставые сахиха талаар Сэлэнгын аймагта яhала хүдэлмэри ябуулагдаа. Энэ асуудалаар аймагай Соведэй сесси үнгэргэгдэhэн байна, гүйсэдком дээрэшье хоёр дахин харагдаа. Гадна колхозой Уставай хэр зэргээр сахигдадагые нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд саг үргэлжэ хинан шалгажа байна.

Гэхэтэй хамта, Устав хазагайруулга аймагай колхозуудта эсэслэн усадхагдаа гэхын аргагүй. Колхознигуудай ниитын суглаанууд болзортоо зарлагданагүй, түлөөлэгшэдэй суглаанууд үсөөн үнгэргэгдэнэ. Колхознигуудай ниитын ба тэдэнэй түлөөлэгшэнэрэй суглаанууд дээрэ шиидхэхэ асуудалнуудые колхозой правленинүүдэй, түрүүлэгшэнэрэй өөhэдөө шиидхэжэрхидэг ушар үзэгдэнэ.

Байгша оной октябрь hара болотор Сэлэнгын аймагай колхозуудта колхознигуудай түлөөлэгшэдэй суглаанууд оройдоол нэгэ дахин зарлагдаа. Тиихэдэ эдэ суглаанууд дээрэ бүхы колхознигуудай хамтын суглаанай шиидхэхэ асуудалнууд зүбшэгдэhэн байха юм.

Олонхи колхозуудта правлениин суглаанууд саг соогоо үнгэргэгдэнэгүй. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо байгша оной эхинhээ хойшо правлениин оройдоол 5 суглаан зарлагдаа, үнгэрhэн жэлдэ баhал имэ үсөөн суглаан болоhон байха юм. Уставай дүримүүдые хазагайруулhан имэшүү дутагдалнууд мүн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ.

Колхознигуудай ниитын, түлөөлэгшэдэй ба правлениин суглаануудай саарhан данса, хэрэг болон протоколнууд олонхи колхозуудта зүбөөр хадагалагданагүй. Эдэ дутагдал тухай Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет онсо заагаад, колхозуудай правленинүүдээр хэмжээ абхуулхыень Сэлэнгын аймгүйсэдкомдо дурадхаа. Гадна колхозой правленинүүд Уставаар хараалагдаагүй ялануудые колхознигуудта тохоно, колхознигуудай ажалай дэбтэрнүүд муугаар эрхилэгдэнэ, шухала шухала тэмдэглэлнүүд тэрээн соонь хэгдэнэгүй, колхозник хүниие колхозhоо гаргаха асуудалые заримдаа колхозой правлени өөрөө шиидхэжэрхинэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, мүн үйлэдбэриин элдэб hалбаринуудта мүнгэ яажа гаргашалха тухай Уставай дүримүүдэй Сэлэнгын аймагай колхозуудта хазагайруулагдадаг ушарнууд тухай зааба.

Сэлэнгын ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдком хүдөө ажахын артелиин Уставые сахиха талаар нютагай Соведүүдэй ябуулдаг хүдэлмэрие хүтэлбэрилнэгүй, хиналта дорoo абанагүй гэжэ тэмдэглэгдээ. Ноёхоной, Үбэр-Зөөхэйн, Жаргалантын, Доодо-Бухэнэй сомоной ба сельскэ Соведүүдэй хүдэлмэридэ дутагдалнуудай илангаяа олон байhые заагаа.

Республикын Министрнүүдэй Совет колхозой Устав хазагайруулгатай тэмсэл шангадхаха хэмжээ ябуулганuудые хараалhан тусхай тогтоол баталан абаа.

БЕЛОРУССИИН ДАЛАЙ

Минскын хүн зон элинсэг хулинсагуудтаа хаа-яа «гомдоодшье» абадаг байха юм. Юуб гэхэдэ, түрэл хотонь «борбилоогой шагайсаа» горхоной эрьедэ баригданхай бшуу.

Гэбэшье тэдэнэр түрэл хотынгоо түүхые hайн мэдэдэг. Эгээл түрүүшээр Свислочь голой эрьедэ hуурижаhан зон уhаар нэгэтэшье дуталдадаггүй, харин хабарай hайрамай үедэ гү, али намарай бороотой сагта голой уhан hабаhаа халижа, хэдэн километр таряалангайнь газарые лайгаар даражархидаг байhан гэхэ. 300 жэлэй үнгэрхэдэ, голой уhан бага боложо, тосхониинь миллион хүн зонтой ехэ хото болошохо юм гэжэ тэрэ үни холын сагта эндэ hуурижаhан зон хаанаhаа мэдэхэ бэлэй.

Мүнөө Минскын хүн зон газар дороhоо гараhан булагуудай амтатай аршаан уhаар үндалдаг. Теэд энэ уhаниинь, түргэн дууhашана. Юуб гэхэдэ, уhан имагтал хото городой хүн зониие ундалуулдаг бэшэ, хурдан түргөөр хүгжэжэ байгаа промышленностьда хэрэглэгдэдэг байна. Гэхэтэй хамта, уhан бүри ехээр хэрэглэгдэдэг боложо байнхай. Ойрын сагта Минскдэ сүүдхэдээ 700 мянгаад кубометр уhан хэрэгтэй болохоор багсаагдана. Энэнь мүнөөдэрэйхиhөө холо үлүү. Имэ ехэ уhа хаанаhаа абалтайб?

Минскдэ дүтүүр урдадаг уhа ехэтэй Вилия мүрэнэй уhые хубаалдаха гэhэн hанамжа гараа hэн. Тиин Вилейско-Минскэ уhанай түхеэрэлгэ баригдажа эхилбэ. Энэнь КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр хараалагдаhан Белоруссиин эгээл ехэ гидротехническэ бүлэг барилга болоно. Тус барилга 1975 ондо ашаглалгада үгтэхөөр хараалагданхай. Харин мүнөө Вилейка городhоо хоёр километрэй хараанай газарта Вилия голой hаба хаагдаа. Тэрэнэй уhан 70 гаран дүрбэлжэн километр талмай эзэлнэ. Энэ баяр ёhолол дээрэ байлсаhан хэдэн мянган хүнүүд Белоруссида шэнэ далайн мүндэлхые хараа. Хожом энэ далай Белоруссиин байгаалиин шэмэг — Нарочь нуурhаа дутахагүй гоё болохо юм. Тэрэ 300 миллион кубометр уhа багтааха.

Энэ хэмэл далайе бии болгохын тула барилгашад табан жэл үлүүтэй саг соо хүдэлөө. Эдэнэр 2 километрhээ ута хаалта бодхоохон, 90 мянган кубометр бетон шудхаhан, ерээдүйн далайн оёорой ой модо, шугы бүргааhа сэбэрлэhэн, 14 тосхон hуурининие ондоо тээшэнь нүүлгэhэн байха юм.

Теэд ганса Вилия энэ ехэ далайе уhаар дүүргэжэ шадахагүй. Тэрээндэ олон элдэб hалаа горхонуудынь туhалха, тэдэнэй хамтадаа суглуулhан уhан 60 километр ута каналаар Минск худар ябуулагдаха. Энэ уhанай урасхалые 5 хүсэтэ бүлүүр станцинууд түргэдхэхэ. Харин Минскhээ 40 километр хараанай газарта энэ уhан Заславска нуур сөөрэмдэ шудхаха байна.

Вилия мүрэнэй уhан Минскын зониие ганса ундалуулха бэшэ юм. Тэрэ хотые тойруулаад ногоон сэсэрлиг ойн болгоходо, мүн городой агаарые сэбэрлэхэдэ ехэ нүлөө үзүүлхэ. Свислочь гол сүүдхэ бүри миллионhоо дээшэ кубометр уhа нэмэжэ, город соогуур гранит шулуун hабаар урдаха юм.

Мүнөө Минск шадар зуу гаран километртэ нэмжыхэ амаралтын газар бии болгогдохоор хараалагданхай. Мүн эндэ шэнэ санатори, амаралтын байшан, пансионадууд, туристнуудай ба спортивна баазанууд, пионернүүдэй лагерьнууд баригдаха юм.

А. СТУК,
АПН-эй корреспондент.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ВАШИНГТОН

К. Рашай мэдүүлгэ

ТАСС

Советскэ Союзай ба США-гай хоорондохи харилсаанай hайжаралга шанга туршалга гараба. Дүтын Зүүн зүгтэ болоhон сэрэгэй хёмороонhоо уламжалан, тус харилсаан шанга туршалга шалгалта гараха ушартай болоhон байна гээд США-гай гүрэнэй секретарин орлогшо Кеннет Раш мэдүүлээ. Совет-американ харилсаан энэ хёмороое эбэй ёhоор гуримшуулгада саашадаа амжалта туйлаха шухала эрхэ нүхэсэл болоно гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

Энэ үедэ хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ тойбо татахые hэдэhэн США-гай зарим тушаалтадай харата ябуулганууудые Раш буруушааhан байна.

Гвинея — Бисау республикын бии бололго хадаа Африкын арад зоной ба Африкые колониальна дарлалтаhаа сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэдэг бүхы зоной ехэхэн туйлалта болоно. Түүхэтэ энэ шиидхэбэри ороной сүлөөлэгдэhэн районуудай нэгэндэ зарлагдаhан Национальна арадай суглаанай түрүүшын сесси дээрэ баталагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Суглаанай түрүүшын сессиин президиумдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

НЬЮ ЙОРК

Тель-Авив билдагуушална

ТАСС

Дайнай ябуулгануудые болюулха хэрэгые сахиха тушаа ноябриин 11-нэй протоколые дүүргэхэ тухай, октябриин 22-то байhан газарнуудтань сэрэгүүдээ бусааха тухай асуудалаар кнесседэй зүблөөн дээрэ Израилиин премьер-министр Голда Меир үгэ хэлэбэ. США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджерэй Дүтын Зүүн зүгэй оронуудаар ноябрь hарада ябаха үедэнь зургаан пунктhаа бүридэhэн энэ протокол абтаhан байгаа.

Протокол бэелүүлгэдэ Израилиин правительство али бүхы тойбо татахаhаа гадна, энэ документын тодорхой гуримуудые дүүгэхээ арсана гэжэ Меир үгэ соогоо элирхэйлбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэ буудалдаа зогсоохо ба дайнай бүхы ябуулгануудые болюулха тухай Аюулгүйн Соведэй хоёр тогтоолые Тель-Авивай бүдүүлигээр эбдэжэ байhаниинь элитэ.

Ингэжэ Тель-Авивай зонхилогшод хэлсээндэ гар табиhан аад, уданшьегүй энээндээ буршан, билдагуушалжа байhан ушарынь ООН-ой Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые тоонгүй, баhан доромжолжо байhаниинь элирхэйлэн зүбшэлнэ.

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, СФРЮ-гэй Президент, Югославиин Коммунистнуудай Союзай Түрүүлэгшэ Иосип Броз Титын хоорондо үнгэргэгдэhэн хөөрэлдөөнүүдые дэлхэйн хэблэл үргэнөөр бэшэнэ. Киевhээ абтаhан корреспонденцинүүдые Югославиин хэблэл түрүүшынгээ хуудаhануудта тунхаглана. Совет-югослав хөөрэлдөөнүүд политикын, экономикын, соёлой ба партинууд хоорондын холбоо барисаанай hалбаридахи хоёр ороной харилсаа саашадань хүгжөөлгэдэ hайнаар нүлөөлхэ байна гэжэ «Политика» газетэ бэшэнэ. «Киевтэ болоhон уулзалга туйлай ехэ аша үрэтэй байха гээд югослав тала сэгнэнэ», — гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёhоной албанай хэрэгээр ерэхэсэ байhан ушарта энэдхэг арад эдэ үдэрнүүдтэ эдэбхитэй бэлэдхэл хэжэ байна. «Л. И. Брежнев Индиин эгээн лэ хүндэтэ айлшан болохо юм. Тэрэ хани барисаата Советскэ Союзай энэрхы hайн, урин дулаан нүхэсэлые асарха», — гэжэ «Секьюлар демокраси» журнал бэшэнэ.

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков түрүүтэй Болгариин партийно - правительственна делегациин албанай хэрэгээр Польшын Арадай Республикада ерээд байhан тухай Болгариин, Польшын газетэнүүд үргэнөөр бэшэнэ. Болгар делегациин Польшын газар дээрэ айлшаар ерэлгэ хоёр ороной арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанай гэршэ болобо гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал дэлхэйн хэблэлэй, олониитын анхарал татаhаар. «Амгалан байдал hэргээхые Египет бүхы хүсэ шадалаараа оролдоно. Хэрбээ Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороое эбэй ёhоор заhаруулха hэдэлгынь буруу hүрөө гээшэ hаань, энэ талаар гансал Израиль гэм зэмэтэй», — гэжэ Англиин «Файнэншл таймс» газетын Каирта байдаг корреспондент бэшэнэ.

Япондо нефтиин дуталдажа байhан тухай Японой хэблэл үргэнөөр тунхаглана. Японой правительствын заседани боложо, орон дотор нефть хэрэглэлгые хороохо тухай шиидхэгдэhэн байха юм. Японой Компартиин XXII съездын Токиодо нээгдэhэн тухай газетэнүүд бэшэнэ. (ТАСС).

КАИР

ЕГИПЕДЭЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЗАСЕДАНИ

ТАСС

Египедэй правительствын заседани эндэ боложо, орон доторхи мүнөөнэй сэрэгэй ба политическэ байдалтай холбоотой асуудалнуудые зүбшэлhэн байха юм. Египедэй Араб Республикын сэрэгэй министр Ахмед Исмаил Али фронтнууд дээрэхи байдал тухай элидхэл хээ.

Ноябрь hарын hүүл багта Алжирта зарлагдахаар хараалагдажа байhан Араб гүрэнүүдэй толгойлогшонорой зүблөөндэ бэлэдхэл хэхэ асуудалнууд заседани дээрэ зүбшэлэгдэhэн байна гээд «Аль-Ахрам» газетэ бэшэнэ.

Һаяхан Синайн хахад арал дээрэ болоhон байлдаануудай үеэр баатарай үхэлөөр унаhан Египедэй солдадуудта, офицернүүдтэ хүшөөнүүдые Каирта, провинцинуудай түбүүдтэ бодхохые АРЕ-гэй правительство шиидхээ.

КАИР

Хэлсээндэ гар табигдаа

ТАСС

ООН-ой адаглагшадай хабаадалгатайгаар Египедэй Араб Республикын, Израилиин түлөөлэгшэд хэлсээндэ гар табиба. Энэ хэлсээнэй үндэhөөр Каирые Суэцтэй холбоhон харгы дээрэhээ израилиинхид постнуудаа абажа, энээнэй hүүлээр уданшьегүй хоёр тала плендэ ороhон хүнүүдээ андалдан абалсаха зэргэтэй гэжэ Дүтын Зүүн зүгтэ байдаг ООН-ой онсо даабарита хүсэнүүдэй командованиин түлөөлэгшэ мэдээсээ.

НЬЮ ЙОРК

Ф. Дентын мэдүүлгэ

ТАСС

Элшэ хүсэ алмахын тула али бүхы хэмжээ абахыень США-гай худалдаа наймаанай министр Ф. Дент американ промышленнигуудые, үргэн ниитэ арад зониие уряалба. Мүнөө үедэ Холбоото Штадууд элшэ хүсөөр эгээн лэ ахир тулюур болоод байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Хэрбээ элшэ хүсэ алмаха талаар ехэ хэмжээнүүдые абаагүй hаа, продукци бүтээн гаргалгаяа Холбоото Штадууд нилээд хороохо баатай болохо гэжэ Дент тэмдэглэhэн байна.

ВАШИНГТОН

Тэмсэл хэхын тула

ТАСС

«Тусхай ябуулгануудые хэхэ» бүлэг байгуулха тухай США-гай президент Р. Никсон захиралта үгэбэ. Орон доторхи элшэ хүсэнэй байдал тухай тус бүлэг президентдэ саг үргэлжэ мэдээсэжэ байха ёhотой. Элшэ хүсэнэй дутагдалтай тэмсэл хэлгэдэ правительствын элдэб эмхи зургаануудые хабаадуулха зорилго энэ бүлэгэй үмэнэ табигдана.

Элшэ хүсөөр хангалгын асуудалай Холбоото Штадуудта «онсо түбэгтэй» болоhон дээрэhээ имэ бүлэг бии болгогдоо гэжэ хэблэлэй асуудалнуудаар Сагаан байшангай секретарин орлогшо Дж. Уоррен мэдүүлээ.

ПАРИЖ

РЮВ-эй ВРП-гэй делегациин мэдүүлгэ

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Париждахи хэлсээгээ, 1973 оной июниин 13-да абтаhан хамтын коммюникее эбдэжэ, эб найрамдал, демократи, национальна үгэеэ ойлголсолго хангахын тула Урда Вьетнамай хүн зоной хүсэжэ байhан эрмэлзэлые баhамжалан, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын hануулганууудые тоошоонгүй, сайгон захиргаан сэрэгэй хархис ябуулгануудаа үргэлжэлүүлжэ байна гээд Урда Вьетнамай хоёр талын хоорондо Сель-Сен-Клуда боложо байhан зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдтэ хабаададаг РЮВ-эй ВРП-гэй делегациин эндэ тараагдаhан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Бьенхоа провинциин нютагуудые бомбодоhоной, буудаhанай удаа сайгон захиргаанай самоледууд ноябриин 10-да, 12-то хүн зоноор олон Лого, Тьеннгон гэжэ нютагуудта добтолhон байна. Тиихэдэ РЮВ-эй ВРП-гэй мэдэлдэ байдаг районуудта сайгон захиргаанай хуурай газарай сэрэгүүд мүн лэ добтолhон байха юм.

КАИР

Плендэ ороhон сэрэгшэдээ андалдан үгэлсэжэ эхилбэ

ТАСС

Гар табигдаhан хэлсээнэй үндэhөөр Египет, Израиль плендэ ороhон сэрэгшэдээ ноябриин 15 най үглөөгүүр андалдан үгэлсэжэ эхилбэ.

Израилиин шархатаhан солдадууд болон офицернүүдэй түрүүшын бүлэгые hуулгаhан самолет нютагай сагаар үглөөнэй 9 часта Тель-Авив ошохобо Каирhаа гараhан байна.

Египедэй плендэ ороhон түрүүшын бүлэг ноябриин 15-да Тель-Авивhаа Каирта ерэбэ. Плендэ ороhон сэрэгшэдээ андалдан үгэлсэхэ хэлсээндэ гар табиhанай үндэhөөр уласхоорондын Улаан Хэрээhэнэй самолетоор эдэнэр асарагдаа.

ДЕЛИ

Португалида юумэнэй үнэ сэн хүндэрнэ

ТАСС

Португалида үргэн хэрэглэлэй эд бараанай үнэ сэн таhалгаряагүй ургана.

Африкын оронуудта колониальна хашалта харшалалта хэжэ байhанhаань уламжалан, ниитэ ажалшад ахир тулюур байдалда ороно. Юундэб гэхэдэ, ороной бюджедэй 44 процентнь колониальна дайн байлдаануудта hомологдоно бшуу. Португалида түрэhэн үхибүүдэй 58 процентнь үхэнэ, хүн зонойнь 40 процент үзэг бэшэггүй гээд «Юманите» газетэ бэшэнэ. Хоолойгоо тэжээхын тула Португалиин 1.300.000 хүн орон нютагаа урилха ушартай болоhон байна.

МАДРИД

Илалтаар дүүрэбэ

ТАСС

Подшипнигуудые бүтээн гаргадаг Испанидахи эгээн ехэ заводой — «СКФ» гэжэ заводой хүдэлмэришэдэй буhалгаан hараhаа үлүү сагай турша соо үргэлжэлжэ, илалтаар дүүрэбэ. «Буhалгаанай тэмсэлдэ хабаадабат» гэжэ худал хуурмаг шалтаг барин, эдэнэй хэдэн нүхэдые ажалhаань гаргаhан аад, заводой захиргаан hөөргэнь абаха баатай болоо.

Испаниин хэдэ хэдэн предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд hанал нэгэтэй байлгын богони болзорой буhалгаануудые хэжэ, «СКФ-эй» ажалшадые дэмжэhэн байна.

ТООЛИ

ТҮРЭ ТУХАЙ ҮГЭ

Түгнэ голой уужам үргэн талада ажаһуудаг хүн зон бусад буряад нютагуудайхидал, эртэ урда сагһаа хойшо үри бэеэ айл болгожо гэрлүүлхэдээ, гоё түрэ найр хэдэг байһаниинь мэдээжэ. Хоёр залуушуулаи бэе бэедээ дурлалсажа, ами наһаяа нэгэдүүлжэ, айл, бүлэ болохо ушар тухай, тэдэнэй хамтаралгые түрэ хуримаар тэмдэглэдэг ёһо гурим тухай үнинһөө хойшо хэлсэдэг, бэшэгдэдэгшье байна бшуу даа.

Нүхэд Н. Намсараев, Ц. Номтоев, Л. Линховоин, Г. Туденов,, Ш. Ломбоцыренов гэгшэдэй яһала һайнаар, гүнзэгыгөөр удхалжа, түрын ёһо заншал ямараар үнгэргэгдэнэб, ямар байбал зохид бэ гэһэн бодомжотой бэшэгүүдые газетын хуудаһанда уншахада наартай зохид байдаг бэлэй.

Би эдэ нүхэдэй хэлээшые дахин дабтахаяа һанана бэшэб. Харин мүнөө үедэ хурим түрын ёһо заншал гурим хэр зэргээр һайн тээшээ хубилжа байна гээшэб гэжэ хэды-еды үгэ хэлэхэ һанаатайб.

Манай Түгнэдэ урдань түрэ болоходоо, даншье ехэ шууяа нэрьеэгүй, дарууханаар үнгэрдэг байһан.

Үхибүүдэй түрөөдүй байхада. «үндэгэн худа» болодог ёһо байгаа. Тэрэнь юун бэ гэхэдэ, эсэгэ хүнүүд бүһэ, малгайгаа андалдадаг һэн.

— Манай үбгэн аба минии эсэгэ эхэ хоёрой гэдэһэн соо байхада, «үндэгэн худа» оролсоһон байгаа. — гэжэ урданай юумэ ехэ һайн мэдэдэг, нютагаймнай хүгшэн Жамбалма Цырендашиева хөөрэдэг бэлэй.

Тахил табиха, мал бариха, басага наадхуулха, буура бэдэрхэ гэхэ мэтэнүүд түрын гол гурим. Мүн **басаса булялдаха** гэжэ байгаа ха юм даа. Хуушан түрые болодог ёһоорнь хэлээ һаа, ехэшье, һониншье гээшэ ааб даа. Нютаг нютагай нохойн дуун ондоо гэдэгтэл, газар газарай түрын гурим, түхэл янзань илгаатай байдаг гээшэ ааб даа. Юрэнхыдөө удхань нэгэл юм бэзэ.

Эгээл мүнөө үедэ түрэ бүтээлгэ яһала һаба һууридаа орожол байна гэхээр. Басага хүргэлгэн, бэлэг-сэлэг үгэлгэн, архи тамхиншье нилээд гуримтай болоо. Залуушуулай комсомольско түрэ үнгэргэгдэдэг болоно байна. Гэрлээшэдые гэршэлгэ хүдөөгэй клуб, ордонууд соо хүндэтэй хүхюугээр сомоной Советэй зүгһөө үнгэргэгдэдэг боложо байһаниинь һайшаалтай.

Урдань хадамда ошоогүй басагад түрэдэ хабаададаггүй байгаа бшуу даа. Мүнөө хамаагүй болонхой. Залуу басагад, хүбүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэрэшье яахаб. Хүн хүүл адли һэн хойноо тэрэшье болохо шэнги. Хамтаржа байһан хоёр залуушуулай үетэн, хамта һурадаг, хүдэлдэг нүхэдынь байлсаа юм бэзэ.

Үлүүнь юуб гэхэдэ, заримдаа ехэ түрын үглөөдэр «залуушуулай үдэшэ» гэжэ дабхар түрэ болошодог байна. Баһа мүнгэ юумэ суглуулха жэшээтэй. Тэрэ тон үлүү шэнги һанагдана. Тиинхаар, шэнэ удха түхэлтэйгөөр, залуу, хүгшэд гэнгүй, хамта хуримаа бүтээхэдэ зохид, гоё болоно.

Хүрьгэн хүбүүн нүхэдөөрөө һамгаяа асархаяа ошоходонь, заримдаа басагаяа бариха, табижа үгэхэгүй, элдэб хэрэгтэ хэрэггүй дуу дуулаха, тэды шэл архи эрихэ — эдэ ушар тон зохидгүй, муухай байдаг. Нимэрхүү гурим огтолон хорихоор шэнги.

Урдань «басага барихадаа». тэндэ байһан басагад гэзэгэ, һабхагаа холбоод, хамсы соогуураа бүһэ оруулаад байдаг байгаа гэхэ. Тиигээд **тэды литр архи аса** гэжэ хэншье эридэггүй, гүйдаггүй, гомдодоггүй байһаниинь мэдээжэ бшуу. Ойро зуура басагаяа баряад, түрын журам заншал эбдэнгүй табиха ёһотой бэшэ юм аал?

Урданай түрэдэ бурхан шажанай нүлөө хэды байбашье һаань, буряад зоной гурим ёһолол гоё, таатай зохид байһан байна. Али юумые болохо соонь үнгэргэдэг лэ байгаа. Жэшээнь, түрын зугаа үни унжагайрхаа һанаа һаань, «баханаа барижа, бардаяа тухирхамнай» гэжэ болгоомжотой зохидоор хэлэдэг ушартай һэн. Мүнөө түрэ дээрэ худа урагууд орёо хошон үгэ булялдаха, бэе бэеэ торголсохо, ерэһэн ушараа ехэ уран һайханаар хөөрэхэ, угтаһан урагууд, мүн тэрэшэлэн харюу хэлэхэ ушарнууд үгы шахуу болоһониинь гэмшэлтэй шэнги. Түрын дуу, хурса удхатай үреэл, ая (дуу) бэриха, төөлэйн дуун гэхэ мэтэнүүд хомор болошоо. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн нэгэ түрэ дээрэ нимэрхүү үгэ хэлэхэдэ, шагнагшадта һонин шэнги байгаа һэн:

— Хүндэтэ урагууд, айлшад!

Өөрынгөө түрэл республикын нийслэл хото Улаан-Үдэ ерэһэн ушарнай нимэ байна. Байгал далайн хойморто оршодог Эхирэд-Булгад районой Сутай нютагта түрэһэн, мүнөө республикын түб хотодо ажаһуудаг **тэрэ тэрэнэй хүбүүн** (нэрэ, обог), мүн Байгалай урда бэсын Мухар-Шэбэрэй аймагай Залгаа-Түгнын хойморто нютагтай **тэрэ тэрэнэй** басаган (нэрэ, обог) гэгшэд айл бүлэ боложо, ажалшан хүнэй алтан жаргал эдлэхын тула үнэн зүрхэнһөө үгэ сэдьхэлээ баталһан байгаа. Дараань мүн эндэ һуугаа манай алтан худа **тэрэ тэрэнэй** (нэрэ, обог), манай нютагай хүндэтэ худа **тэрэ тэрэнэй** (нэрэ, обог) үреэлээ бахадажа, үриеэ нэгэдүүлхэ гэжэ хоёр талаһаа зүбшөөлдэһэн байгаа гээшэ...

Манай Түгнэ нютагта түрэ хуримай уряа дуун бии юм.

Төөнтэйхэн хээрэмнай
Түрын газар сойлтотой,
Түрэ ямба хоёроо
Түбшэн һайхан бүтээе.
Ебуутайхан хээрэмнай
Есын газар сойлтотой,
Ёсо ямба хоёроо
Есошолон бүтээе.
Хурданхан хээрэмнай
Хуримай газар сойлтотой,
Хурим түрэ гээшые
Хүндэтэй һайхан бүтээе!

Тус дууе ерэһэн худын түрүү дуулаа бол, бүри һайн.

Байһан худын түрүү мүн уран гоё үгөөр уггаха байгаа. Тиихын тула хэлэнсэр бэрхэ хүниие табиха ёһотой. Түрын эхин эмхитэй журамтай байбал, саашадаа һайнаар үнгэрхэ байна.

Һүүлэй үедэ **50 жэл** соо хамта зол жаргалтай һууһанай баярта **алтан түрэ** хэдэг гурим буряад зоной дунда дэлгэржэ байнхай. Энээниие ехэнхидээ, үхибүүдынь ударидадаг, эмхидхэдэг байна. Тиимэ нэгэ түрэ манай тэндэхи Сулхара гэжэ нютагта 1969 ондо үнгэргэгдөө юм. Тэрэ түрые нээхэдээ, эрхилэгшэнь нимэрхүү үгэнүүдые хэлээ һэн:

— Хүндэтэ айлшад, һахал сагаан үбгэд, һаншаг сагаан хүгшэд, улаан зандан шэнги ургажа ябаһан залуушуул!

— Манай абга Батоцырен Ломбоевич Базаров абга эжы Базаржап Эрдынеевна Чимитова хоёр инаг залуу ябахадаа, айл бүлэ боложо, амитан зоной зол жаргал эдлэн, 50 жэл соо хамта һууһанайнь алтан түрэ бүтээжэ байһантай дашарамдуулан, та бүгэдые түрэлхидэйнь зүгһөө тон халуунаар амаршалнаб! Тиигээд тус түрэ найраа нээхыем зүбшөөгыт! (Иимэ үгын һүүлээр нэрьемэ халуун альга ташалга болоо ааб даа).

— Алтан түрэ гээшэмнай ехэхэн үлзытэй, ушаралтай хэрэг мүн гээшэ. Буряад зоной дунда энэ хэрэг урдань бүтээгдэдэггүй байһаниинь нэгэ бага тиимэшэг байна. Тиигэбэшье Түгнэ гээшэ ехэ үргэн үнэр нютаг. Энэ нютагай Суулгада тус түрэ хоёрдохиёо үнгэргэгдэжэ байна.

— Тус найр хурим түрүүшынхеэ гэрлэжэ байгшадай түрэдэл адли бэшэ ааб даа. Бүлэнэрынь аба, эжынгээ алтан түрэдэ аха дүү, айл аймаг, найза нүхэдыень тон хүндэтэйгөөр уриһан байгаа.

—Юрынхидөө хоёр хүнэй хуби заяагаа холбожо, хамта һууһанай хорёод шахам түрэ тоологдодог юм байна. Саашадаа мүнгэн ба алтан түрэ гээшые бүтээдэг болобол, һайн бэлэй гэжэ һанагдана:

— Батоцырен Ломбоевич Базаржап Эрдынеевна хоёр тухай богонёор хэлэбэл иимэ: урданһаа хойшо эбтэй эетэй, ажал хүдэлмэридэ аһан ехэ дуратай хүнүүд байһан. Совет засагай тогтоһонһоо хойшо илангаяа эдэбхитэй, урагшатай ябаһан хүнүүд гээшэ. Мүнөө пенсидэ тараһаншье хойноо ниитын ажалда хабаадалсаһаар лэ зандаа. Долоон үри хүүгэдтэй юм. Хүрьгэд, бэреэд, аша, гушанар олон. Үхибүүдынь һургуулиин дээжэдэ хүртэжэ, хоёрынь эрдэмэй кандидадууд болоһон. Ехэ хүбүүниинь Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаһан. Та бүгэдые түрэ баярай «гэмтэдтэ» түүхэ үреэлээ табихыетнай тон халуунаар уринам, — гээд түрые нээгшэ үгэеэ дүүргээ бэлэй. Һүүлээрнь тэрэ нигэжэ үреэл табяа:

— Алтан түрэеэ бүтээгээд, үри хүүгэдэйнгөө үнэр баяниие, аша гушынгаа алтан жаргал үзэжэ, аяга сайгаа уухадаа, арба-хорни үгэеэ андалдажа, далан табан жэлэйнгээ хан түрые тэмдэглэхэтнай болтогой!..

Энэ хурим найр баһал яһала түбшэн гоёор үнгэрөө һэн. Үнэн зүрхэнэй баярай үгэ, үреэлнүүд удха түгэлдэрөөр хэлэгдээ.

Ехэ басаганиинь алтан түрэеэ хэжэ байһан абадаа абида хадаг, эжыдээ сэршэ хадаг бэлэгүүдые баряа һэн...

Түрэ тухай тон тодорхойгоор хэлэхэ, бэшэхэ болоо һаа, аргагүй ехэ гэжэ хүн бүхэн мэдэнэ бшуу. Үндэр удхатай хурим үзэхэ, хараха, дуулахадашье урматай.

Б. ЦЫРЕНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: алтан түрэеэ наадаһан Б. Л. Базаров Б. Э. Чимитова хоёр.

УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНДО

Ноябрийн 14-дэ Буряадай уран зохёолшодой холбоондо уран зохёолой ээлжээтэ среда болоо.

Энэ среда дээрэ уран зохёолшо Цэрэн-Дондог Хамаевэй шэнэ туужануудые зүбшэн хэлсээ. «Үүлээр ерэһэн үер» гэжэ нилээд горитойхон туужань мүнөө сагай байдалда зорюулагдана. Арбада хиие дүүргээд, түрэл нютагтаа малшадаар, таряашадаар хүдэлжэ байһан залуу үетэниие зохёолшо зураглана.

«Үншэн хабһан» гэжэ тууҗа дотороо граждан дайнай үе сагые нэгэ хүнэй хуби заяагаар үндэһэлэн харуулна.

Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ц.-А. Дугарнимаев, уран зохёолшод Ц. Жимбиев, Н. Дамдинов, Д. Эрдынеев, С. Цырендоржиев, М. Осодоев гэгшэд туужанууд тушаань үгэ хэлэжэ, һайн талыень, мүн дутагдалыень тэмдэглэһэн байна.

«Үншэн хабһан» гэжэ туужыень прозын секци һайшаагаад, «Байгал» журналда хэблүүлхыень дурадхаа.

Манай корр.

Рассказ

МАРТАМХАЙ АЙЛШАН

Үбэлэй янгинама хүйтэн үдэшэ һэн. Холын фермэ, отарануудаар ябажа, даарaжа зуурашоогүйхэн Уляастын гүүртэдэ хүрэжэ ерэбэбди. Доржо абгайн гэрэй сонхонуудһаа электрын гал яларжа байба.

— Зай, нүхэдүүд, Доржо Бадмаевичайдаа орожо, үдхэн сайень уужа, бэеэ дулаасуулаад, саашаа ябахамнай гү даа гэжэ бидэниие абажа ябаһан тэндэхи колхозой главна зоотехник Виктор Раднаевич манда хандаба.

— Тиигэе, тиигэе, ямар арсаан байхаб, — гэжэ даарашоод ябаһан бидэ нүхэрэйнгөө хэлэһые нэгэн дуугаар һайшаабабди.

Доржо абгайнда орохodомнай, тэдэнэйдэ үшөө хэды хүнүүд бии хэбэртэй. Гонзогор ута залайнь тэг дунда табигдаһан стол тойроод, хэдэн хүнүүд шууялдажа, шааялдажа сүлөөгүй һуубад.

— Арайл буруу юумэн болобо гээшэ ха. Дэмы эндэ орожо ерээл хабди, — гэжэ манай нүхэрэй халаглан байтар, түхэреэн столой наада талада һууһан гэрэй эзэн һууриһаа бодоод, манай хажууда түргэнөөр хүрэжэ ерэбэ.

— Сайн, сайн байнат! Һайн хүнүүд һанаагаар, һайхан амитан заяагаар гэжэ хаанаһаа манайда орожо ерэбэ гээшэбта? Дэгэл, малгайгаа түргэн тайлагты, столдо орожо һуугты, — гэжэ байжа хүхинэ, маниие урина.

—Доржо Бадмаевич, манай түлөө бү зобогты. Бидэнэр мал дээгүүр ябажа ябаһаар, танайхиие айлшатай гэжэ мэдэнгүй орошобобди, хүлисэгты, — гэжэ Виктор Раднаевич гуйна.

— Зүгөөр, зүгөөр! Бүрил һайн бэшэ гү? Хүршымнай түрэл хүбүүн хамта хүдэлдэг нүхэртэеэ городһоо ерээ. Институтда багшалдаг юумэд. Урижа айлшалуулжа байнабди, — гээд Доржо Бадмаевич маниие залда оруулжа, тэндэ һууһан айлшадаар танилсуулна.

Зөөлэн диванай хашалта түшөөд хэбтэһэн нэгэ сэндэгэр гэдэһэтэй, зантагар толгойтой, нюдэндөө томо шэлтэй хүн һууриһаа арай гэжэ үндыхэ шэнги болоод, саб сагаахан пүлсэгэрхэн гараа дурата дурагүй һарбайжа: «Сергей Сандыкович» гэжэрхёод, гэдэргээ хэбтэшэнэ. Тэрэнэй хажууда һууһан хобшогор хара хүниинь Андрей Арабданович гээшэ болошоно.

Эдеэ хоол, архи, сай барингаар һуутарнай, зугаа, хөөрэлдөөмнайшье шангаршаба. Хото хүдөөгэй һонинуудые андалдаһаар байтараа, институдай байдалда орошобобди.

— Жэл ошохо бүри институтда орохо гээшэ хүндэшэг боложо байна даа,— гээд, Сергей Сандыкович утаар татан дуугарба. — Дээдын һургуулида һураха дуратайшуул тон олон, теэд эндэмнай бүгэдыень абажа шадахагүй хаям даа. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ зарим факультедтэ нэгэ хүнэй орондо 7—8 хүн шалгалта баряа.

— Тон зүб хэлэнэт, — гээд, тэрэнэй хэлэгшые Доржо Бадмаевич зүбшөөнэ. — Манай басаган нёдондо дунда һургуули дүүргээд, институтда орохо гэжэ город ошоһон аад, шалгалта барижа шадангүй, унаад ерээ һэн. Мүнөөшье жэл баһал орожо шадабагүй даа. маанадаараа мал адуулжа байна. Ганса басагаяа һургаха ехэл һанаан байгаа юм даа.

— Басагамнай һайн һурадаг байгаа. Арбан класс нэгэшье гурбагүйгөөр дүүргээ юм. — гэжэ Доржо Бадмаевичай һамган Долгор хүгшөө үбгэнэйнгөө хөөрөөе үргэлжэлүүлнэ. — Хаража ябахада, манай Мэдэгмаһаа муугаар һураһан үхибүүд институтда ороод лэ байгша. Хайшаа юм даа, ойлгожо ядагшаб.

— Тиимэ ушарнууд дайралдадаг. Институтда ороходо заримдаа ухаан бэлигһээ гадна, арга шадал, танил тала гэхэ мэтэ хэрэгтэй болодог хаям даа, — гэжэ Сергей Сандыкович хэлээд, Андрей Арабдановичай урдаһаа аниб гэнэ.

— Тиигээд лэ таанадтай танилсажа, басагандамнай хойто жэлдэ институтда ороходонь, туһалхые гуйха һанаатайбди, — гээд Доржо Бадмиевич хотоһоо ерэһэн айлшадай урдаһаа хайратайханаар хаража байгаа һэн.

Тиихэдэнь Сергей Сандыкович нүхэртэеэ нэгэ хэды үгэ шэбэнэлдээд:

— Заа, яахаб, Бадма абгай. Мэдэгмадатнай институтда ороходонь туһалхын арга олохо болоо бэзэбди даа, — гэнэ.

— Одоо болоо даа, ехэл һайнууд гээшэт! Бидэнэр таниие хэзээшье мартахагүйбди, — гэжэ гэрэй эзэд холын айлшадта баярые хүргэнэ.

Тиигэжэ элдэб юумэ хөөрэлдэһөөр, һонирхолдоһоор байтарнай, сагшье орой боложо, бидэнэр саашаа ябахаар мордобобди.

...Үнгэржэ байгаа намарай нэгэ үдэр һэн. Улаан-Үдэ хотын гудамжаар ябажа ябатараа, Доржо Бадмаевичтай уулзашабаб. Амар мэндээ андалдаад, түрүүшынгээ һонинуудые хөөрэлдэн байтараа, хотодо хэзээ ерээбта гэжэ тэрэнһээ асуухадам:

— Хоёр-гурба хоноод байнаб даа. Мэдэгмамнай баһал институтда орожо бирабагүй, математикаар хоёрые абажархёо, — гэжэ Доржо абгай ехээр һанаа алдан хэлэбэ.

Доржо Бадмаевичые аргагүй ехээр хайрлаһандаа гэнтэ иигэжэ асуужархибаб:

— Сергей Сандыковичтаа ороогүй гүт? Таанадта туһалхаб гээ бэлэй.

— Ороогүйб даа, харахань хараал һэм, — гэбэ.

— Заа, тиигээд?...

— Тиигээд юун болохо һэм даа. Институдай коридор соо байхадамнай, манай хажуугаар гараа һэн. Мэндэ хэлэһэмнии, урдаһаам һонирхоһон шэнгеэр хаража хаража:

— Байза, тамнай хаанхинай, хэн бэлэйт? — гэжэ асуугаа. Тэрэнэй танихаяа болёод байхадань, дураа гутаһандаа:

— Би хүдөөгэй, хүм даа, танихагүй байжа болохот гэжэрхёоб.

— Тинбэл, баяртай. Ехэ яаралтай ябанаб, декан дуудажа байна, — гээд саашаа ябашоо гэжэ Доржо абгай минии асуудалда харюусаа һэн.

Доржо Бадмаевичай гомдонги шэг шарай хаража, хэрэгыень бэелүүлхээр туһа хүргэжэ шадахагүй хадаа ехээр уяраа бэлэйб. Тиихэдэ заримшуулай хүдөө нютагаар ябахадаа, хүн зондо хүндэлүүлээд, тэдэниие али нэгээр пайдуулаад, хожомынь уулзахадаа, танихагүй болоод ябахань бүришье гайхалтай бшуу.

Харин Мэдэгма халташье гомдоогүй, эсэгэ эхэ хоёртойгоо хамта хонин дээрэ хүдэлжэ, колхозойнгоо баялигые арьбадхалсажа байһаар гэлсэдэг.

Ц. СУБАНОВ.

ШОГ

ШҮДХЭРТЭЙ ГЭР

Нэгэ тосхондо айхабтар һүзэгтэй үбгэн байһан гэхэ. Тэрэ Содномой Бөөшхэ гэжэ нэрэтэй һэн. Нэгэтэ зуи хүршэнэрэйнгөө аршаанда гарахада, Бөөшхэ үбгэн гэр барааень һахижа үлөө һэн ха. Тэрэ айлайнгаа хони малыень адуулгада туужа үгөөд, шара улаахан сайгаа уужа һуутарнь «бү, бү, бү, бү, бү, бү» гэһэн абяан хаанаһааншьеб дуулдашаба.

—Ай бурхан, арьяа баала, энэш хаанаһаа ерээд, эндэ дуугарха болобо гээшэб? — гэһээр Бөөшхэ үбгэнэй газаашаа гарахадань, гэрэйнь урдахана үндэр сагаан сэргэ дээрэ эреэ маалахан бүбөөлжэн шубуун һуугаад, сонхо тээшэнь сэхэ хаража, толгойгоо дохигонуулан бүбэнэжэ һуубал даа. Үбгэн муухай гэгшээр оог хуугай табин, тэрэ шубуу шуулуудан үлдэбэ. Һүүлээрнь гэртээ орожо, сайгаашье уунгүй, орон дээрээ буруу хараад хэбтэшэбэ. «Урдань энэ гэр Аржаа ламахайн гэр байһан. Хүйтэн мүртэй энэ шубуун миин эндэ ерэжэ дуугараагүй, ехэл муу муухай юумэ зүгнэһэн байха. Эдэнэйнгээ аршаанһаа ерэхэдэ, эреэн далитай бүбөөлжэн дуугараад ошоо гэжэ сэхэ хэлэхэ болоо. Үзэлшэндэ үзүүлэг, сэржэм хүүлэжэ заһуулаг. Бүбөөлжэнэй дуугарһан, түрэһэн газарта хүн амитан өөдэ нара харадаггүй, уг үндэһөөрөө үхэжэ һаладаг юм гэжэ урданай зон юу хэлсэгшэб. Заатагүй х э л э х э байна. Дан лэ хоротойхоноор бүбэнөө һэн. Арьяа баала!» — гэжэ һанан наманшалхатайнь хамта, пээшэнэйнь хажуудахи обоолоотой түлеэн наярса унашаба. Баһа зайн галайнь лампочка һэнжэлзэн хүдэлшэбэ. Содномой Бөөшхэ айхабтар ехээр сошожо, хамаг бэеэ шангадхан хуряагаад, гэрэйнгээ буланда һуушаба. «Бурхан зайлуул!» Энэ гэрынь эзэтэй шүдхэртэй байба ха юм. Манай гэр шүдхэртэй гэжэ эдэшни юундэ хэлэгшэгүй һэм? Зарим зондо харагдадаг. заримандa үзэгдэдэггүй гэлсэгшэ. Тинмэл байба гээшэ ха. Аржаа ламахайм намдаа яагаа шэрүүнээр орохоёо һанаа гээшэб? Бурхан хаража, түбэгтойбогүйгөөр бага сага гасаалаад, амиды мэндэ табиһай даа», — гэжэ шэбэнэн зальбирханшье тэрэ, гэнтэ таг дээрэ табяатай дальбагар шляпа малгайнь газарта унажа, түмэр оронiинь шэшэргэнэн хүдэлбэ. Содномой Бөөшхын һууха байха аргань һалажа, бэеэ хам барьяад, маани мэгзэмээ шангаар уншан газаашаа һалирба. Нэгэ-хоёр алхаһаар аалихан гудамжада гараад, Бөөшхэ үбгэн гэдэргээ эрьежэ хүршынгөө шүдхэртэй гэр тээшэ хараад, амаа ехээр ангайжа һанаа алдаба. «Бурхан зайлуул, энэ гэртэ би хүлөөшье табихаяа болёоб», — гэжэ үбгэн шэбэнэн хэлээд, наманшалан мүргэбэ.

Энэ үедэ аша хүбүүниинь үүдээр шагаажа:

— Үбгөө, үбгөө, — гэжэ хашхарба, — Дуулаа гүш? Газар хүдэлөө. Шкаф соохи аяганууднай хүдэлөөд, хоёрынь хахар унашоо.

Содномой Бөөшхэ ойро зуура дуугай зогсод гээд: «Шүдхэр бэшэ газар хүдэлөөд, хамаг юумэн унаа ха юм», — гэжэ дуугараад байра дээрээ һалд һуушоо һэн ха.

Д. ДАМБИЕВ.

Хабсагайда ёройно
Хадын ямаан.
Харайхаа һанаһандал
Харана доошоо.
Хярын оройһоо
Холол харагдана.
Түнхэнэй тала
Түхэреэлэн хабтайна.

Түрүүшын саһан
Түргэхэн будараа.
Түглэ тужа
Түргэхэн сайраа.
Ойн ангуудта
Одоошье хэсүү:
Мэргэн ангуушад
Мүрыень мүшхэхэнь.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Халаахай

ХҮДЭРИ-СОМОНОЙ ХҮДХЭШҮҮЛ

— Тётя Маня, хоёр халбаашха хилээмэ үгыт. Хүдэрэ-Сомоноймнай магазинуудта хилээмэ худалдаагүй гурба хонобол.

— Абааша, абааша. Һаяхан пеэшэнһээ гараһан халуун хилээмэн байна.

Хяагтын аймагай Шара гол тосхондо ажаһуудаг эхэнэр Хүдэри-Сомоной хэлхеэ холбооной таһагай почто зөөдэг автомашинын жолоошон хоёрой хоорондо иимэ «хөөрэлдөөнэй болоһые хоёр шэхээрээ дуулабаб. «Гайха, тагна! Гурбан хоног соо хилээмэгүй. Олон мянган хүн зонтой Хүдэри-Сомон тосхон» гэжэ дотороо бодобоб. «Хэр зүб хөөрэлдөөн бэ даа» — гэжэ маргаһаар саашанхи замдаа мордолойб.

Хүгтэй-хан уулын далхитай дабаа дабажа, ухаа тооһо бурьюулһаар Баян-Булаг тосхондо уданшьегүй хүрэгдэбэ. Тосхоной эдеэ хоолой магазинай үүдэндэ ута гэгшын ээлжээн холоһоо зэлэ татан харагдана. Магазинай үүдэн зосооһоо щэбхэтэй. Оошорто зогсоһон үбгэд хүгшэд, үнихэнэйл эндэ байһан хэбэртэй. Дааража, бэерэжэ бэгзылдэшэнхэй. Барбатар нооһон бээлэй, баарьяараа нюур амаа дахан дулаасуулна. Магазинайнь хашаа соохи ашаанай машина тойроод баһал олон зон.

Оошорто зогсоһон хүнүүдые шэг шарайгаарнь адаглахада, ууртайнууд. Хүнтэй балай хөөрэлдэхэшье дура гүйнүүд хэбэртэй.

— Хилээмэ хүлеэһээр гурбадахи үдэрөө эндэ зогсонобди. Машинань баһал хооһон ерээ ха, — гэжэ нэгэ хүгшэн намда ойлгуулба.

Ушар байдалынь мэдэхын тулада тэрэ магазинай наймаалагша Доржоханда Гуруевна Дугароватай танилсалайб. Дундууршаг наһанай дорюузгай тэрэ эхэнэр айхабтар дээрэлхүү зантай, айлгуур бадарган ахай байшаба. Минии асуудалда харюусахашье дурагүй, буруу хаража байгаад:

— Үгы юумэн үхэрһөө хашан. Үгыл хадаа үгы. Районгоймной пекарни заһабаритай. Үшөө юун хэрэгтэйб? — гэжэ зандарба. Иимэ шэрүүн аашатай «абгайтай» саашань юуншье тухай хөөрэлдэхын аргагүй байба.

Хүдэри-Сомон тосхондо һүни болоһон хойно хонолго табихаар буугаад, гостиницын эзэн эхэнэртэй хөөрэлдөөб. Үдэр ябаһан ябадалаа хэлэхэдэм:

— Гайхалгүй. Эндэмнай иимэшүү юумэн яһала үзэгдэдэг юм. Хүдэрын совхозрабкоопой хүдхэшүүлһээ юушье дуулахадаа болохот, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ. — Эндэхи совхозой хүдэлмэришэдые хилээмэ талхаар хангадаг гансахан пекарни тус тосхондо бии юм. Тиигээд тэрэ пекарняа сагаадаха, сэбэрлэхэ гээд октябрийн 28-һаа хаажархёо. Тиигэжэ гурбадүрбэн хоног соо хилээмээр таһалдуулаа. Энэ үе соо зарим газарта гурил худалдаа болоо. Үрдижэ абаһаниинь абаад, үгынь хооһон үлөө.

Үшөө эндэхи столово тухай, али зэргэ олон гомдол хэлэгдэнэ гэжэ һананат! Холо ойроһоо ябаһан хүнүүд манай гостиницада хонодог. Тэдэнэр энэ столовын эдеэ хоолой муугаар бэлэдхэгдэдэг, ямаршье шалтагаангүйгөөр хаалтатай байдагые гайхадаг юм. Иимэ гомдол шагнахадаа яһан ябтайгша, — гэжэ гостиницын эзэн эхэнэр хөөрэжэ байгаа бэлэй.

Совхозрабкоопой түрүүлэгшын орлогшотой хөөрэлдэхэдэм тэрэ нигэжэ харюусаа:

—Гурбан үдэрэй туршада хилээмэ наймаалагдаагүй гэһэн ажалшадай гомдол тон зүб. Пекарнимнай эбдэрээд, иимэ юумэн болоо. Мүнөө хилээмэ пеэшэндээ һуулгабабди. Үглөөдэрһөө хилээмээр садхаахабди, — гэжэ тэрэ тайлбарилба.

Үглөөдэрнь хоол бариха һанаатай Хүдэри-Сомоной столоводо ошоходомнай, үүдэниинь суургатай. «Хилээмэгүй дээрэһээ столово хаалтатай» гэһэн бэшэгтэй жаахан тэбхэр саарһан няалгаатай байба.

«Таниие ямараар хангаанаб?» гэһэн асуудалда Хүдэри-Сомоной совхозрабкоопой хүтэлбэрилэгшэд ямар харюу үгэхэб?

Д. ЦЫБЕНОВ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолабораторная — 33-61.

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-04631. Заказ № 00